

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
BİLGİLER DERSİNE YÖNELİK AKADEMİK BAŞARILARI
ÜZERİNDE PROJE TABANLI ÖĞRENME YAKLAŞIMININ
ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
ŞULE FIRAT**

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. SEBAHATTİN ARIBAŞ**

2008, MALATYA

**İLKÖĞRETİM 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİNE
YÖNELİK AKADEMİK BAŞARILARI ÜZERİNDE PROJE TABANLI
ÖĞRENME YAKLAŞIMININ ETKİSİ**

Şule FIRAT

T.C.

İnönü Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim- Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Eğitim Bilimleri

Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim

Bilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Olarak Hazırlanmıştır.

MALATYA

Mayıs, 2008

İnönü Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Enstitümüz öğrencisi Şule FIRAT tarafından Prof. Dr. Sebahattin ARIBAŞ danışmanlığında hazırlanan “İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Akademik Başarıları Üzerinde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Etkisi ” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında BİLİM UZMANLIĞI TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : .....

Üye : .....

Üye : .....

ONAY:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../.....

Enstitü Müdürü

Önsöz

Bilgi çağı olarak adlandırılan 21. yüzyılda bilgi birikimi hızla artmakta, teknoloji sürekli artan bir ivmeyle gelişimini sürdürmekte, toplumun her alanında değişim ve gelişimler yaşanmaktadır. Sürekli değişimin yaşandığı bir dünya içerisinde insanların durağan bir yapıya sahip olması mümkün değildir. İnsanlar da çevrelerindeki bu değişimlere ayak uydurmakta ve topluma faydalı olmaya çalışmaktadırlar. Topluma faydalı olan bireylerden beklenen davranışlar; toplumla barışık olma, toplumsal sorunlara duyarlı olma, bu sorunlara çözümler arama, toplumsal kalkınmayı amaç edinme, edindiği bilgileri toplum yararına kullanma, toplumsal değerleri koruma vb. dir. Bu davranışların pek çoğu, eğitimle kazanılır. Bireylere bu eğitim ise okullarda, öğretim programları aracılığıyla öğretmen rehberliğindeki derslerde kazandırılmaktadır. Bu derslerin başında Sosyal Bilgiler dersi yer alır.

Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin içerisinde yaşadıkları topluma uyum sağlamalarını, edindikleri bilgi birikimlerini yaşantılarına aktarmaları ve kullanmalarını amaçlar. Bu derece önemli olan Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarına ulaşılabilmesi için de Sosyal Bilgiler eğitiminde öğrenci merkezli yaklaşımların uygulanması gerekmektedir. Öğrenci merkezli yaklaşımlardan biri de proje tabanlı öğrenme yaklaşımıdır. Türk eğitim sisteminde aslında uzun süreden beri var olan bu yaklaşım, son yıllarda ilköğretim programlarının yapılandırmacı yaklaşımla yeniden düzenlenmesi sonucu varlığını tekrar hissettirmektedir.

Bu araştırma, ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları üzerinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın, proje tabanlı öğrenme yaklaşımının ilköğretimin diğer kademelerinde ya da ortaöğretim kurumlarında yer alan öğrencilerin akademik başarılarına olan etkisini inceleyen diğer çalışmalara kaynaklık edeceği umulmaktadır.

Bu konuda araştırma yapmam için beni yönlendiren, araştırmalarım sırasında bana yardımcı olan değerli danışmanım Prof. Dr. Sebahattin ARIBAŞ'a, araştırmamın her aşamasında benden desteğini esirgemeyen sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa AKDAĞ'a, uygulama süresince katkılarından dolayı Fatih İlköğretim Okulu müdürü,

müdür yardımcıları, sınıf öğretmenleri Birsen ŞAHİN ve Hüseyin PEKDOĞAN'a, yüksek lisans eğitimime desteklerinden dolayı TÜBİTAK'a teşekkür ederim. Tüm yaşamım boyunca benden desteğini esirgemeyen aileme özellikle babama teşekkürü bir borç bilirim.

Şule FIRAT

İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Akademik Başarıları Üzerinde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Etkisi

Özet

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları üzerinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının etkisini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Malatya ili Fatih İlköğretim Okulu 4. sınıflarında öğrenim gören 80 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada eşitlenmemiş kontrol gruplu ön-test son-test deseni kullanılmıştır. Geçerlilik ve güvenirlik çalışması yapılmış 20 maddeden oluşan başarı testi öğrencilere ön-test olarak uygulanmıştır. Deney değişkeni olan proje tabanlı öğrenme yaklaşımına ve geleneksel öğretim yöntemlerine dayalı olarak hazırlanan programlar, deney ve kontrol gruplarına haftada 3 ders saati olmak üzere toplam 5 hafta ilköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “İnsanlar ve Yönetim” ünitesinde uygulanmıştır. Uygulama süreci sonunda öğrencilere son-test uygulanmıştır. Araştırmanın başarı testinden elde edilen veriler bağımlı ve bağımsız gruplar t testi ile Windows SPSS 11.5 paket programında analiz edilmiştir. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Araştırma sonucunda, proje tabanlı öğretim yaklaşımının kullanıldığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin kullanıldığı kontrol grubunun akademik başarısında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Proje, Proje Tabanlı Öğrenme, İlköğretim, Sosyal Bilgiler

The Effect of Project Based Learning on Akademik Achievement of Elementary School Fourth Class Students' Intended for Social Studies.

Abstract

The aim of this study is to define the effect of project based learning on akademik achievement of elementary school fourth class students' intended for Social Studies. Participants in the group are composed of 80 students studying in the fourth class of Fatih Primary School in Malatya.

Nonequivalent pre-test post-test control group design was used in this study. The success test consisting of 20 items whose work of the validity and the credibility were made has been applied to the students as a pre-test. In the frame of experimental variable project based instruction programme and traditional curriculum contains a three hour lesson a week total five weeks elementary school fourth class Social Studies "Peoples and Management" unit was delivered to control and experimental groups. At the end of Practice process, the post-test was practised on students. In the research, the data obtained from Success Test has been analyzed with dependent and independent groups t-test in SPSS 11.5 package program. The meaningfulness level in the analyses have been taken as 0.05.

As a result of inquiry, project based instruction method proved to be more effective in term of academic success when it is compared with the academic success of control group.

Key Words: Project, Project Based Learning, Elemantary Education, Social Studies

İÇİNDEKİLER

Onay Sayfası	I
Önsöz	II
Özet	IV
Abstract	V
İçindekiler	VI
Tablolar	VIII

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.1.1 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı Nedir?.....	5
1.1.2 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Tarihi.....	7
1.1.3 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Karakteristik Özellikleri	15
1.1.4 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Uygulama Aşamaları...	20
1.1.5 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımında Değerlendirme.....	27
1.1.6 Proje Tabanlı Öğrenmenin Avantajları ve Dezavantajları.....	28
1.1.7 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile İşlenen Sosyal Bilgiler Dersinin Özellikleri.....	32
1.2 Araştırmanın Amacı	35
1.3 Araştırmanın Önemi.....	35
1.4 Problem Cümlesi.....	36
1.5 Alt Problemler.....	36
1.6 Denenceler.....	36
1.7 Sayıtlılar.....	37
1.8 Sınırlılıklar.....	37
1.9 Tanımlar.....	37

BÖLÜM II

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Konu İle İlgili Yerli Çalışmalar.....	39
2.2 Konu İle İlgili Yabancı Çalışmalar.....	44

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli.....	47
Araştırmanın Çalışma Grubu.....	47
Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	48
Araştırmanın Uygulanması.....	49

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

4.1 Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-test Sonuçlarının Karşılaştırılması	51
4.2 Deney ve Kontrol Gruplarının Son-test Sonuçlarının Karşılaştırılması	52
4.3 Deney Grubunun Ön-test ve Son-test Sonuçlarının Karşılaştırılması	53
4.4 Kontrol Grubunun Ön-test ve Son-test Sonuçlarının Karşılaştırılması	54

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç.....	56
5.2 Öneriler.....	57

KAYNAKÇA	59
-----------------------	----

EK 1: Uygulama İçin Malatya Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Alınan İzin Belgesi.....	66
EK 2: Ön-test Son-test Soruları.....	67
EK 3: Deney Grubu Ders Planları.....	71
EK 4: Belirtke Tablosu.....	77

TABLolar LİSTESİ

TABLO

1.1 Proje Tabanlı Öğrenme.....	5
1.2 Mili Eğitim Bakanlığı Tarafından Belirtilen Proje Değerlendirme Ölçütleri	23
1.3 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Aşamaları.....	26
1.4 Proje Tabanlı Öğrenme ve Geleneksel Öğretim Modelinin Karşılaştırılması	28
3.1 Başarı Testinde Yer Alan Soruların Bilişsel Alanın Bilgi ve Kavrama Basamaklarına Dağılımı.....	49
4.1 Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları.....	51
4.2 Deney ve Kontrol Gruplarının Son- test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları.....	52
4.3 Deney Grubunun Ön-test ve Son-test Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar t Testi Sonuçları.....	54
4.4 Kontrol Grubunun Ön-test ve Son-test Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar t Testi Sonuçları.....	55

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesi, problemi, amacı, önemi, problem cümlesi, alt problemleri, denenceleri, sayıtları, sınırlılıkları, tanımları yer almaktadır.

1.1 Problem

Eğitim kişiye istendik davranışlar kazandırma süreci olarak tanımlanabilir; istendik davranışları kazandıran kişi de öğretmendir. Dolayısıyla öğretmen eğitim ortamında istendik davranışları kazandıran profesyonel kişi olarak ele alınabilir. O, öğrenme- öğretim ortamında istendik davranışları öğrenciye kazandırırken çevre ayarlamasına gidebilir. Yani uygun ve değişik öğrenme-öğretim strateji, kuram, yöntem, teknik ve taktiklerini, araç-gereçleri kullanabilir. Dönüt, düzeltme, ipucu, pekiştireç verebilir. Dinleme, görme, tartışma, yapıp gösterme, başkasına öğretim etkinliklerini işe koşabilir. Öğrenciye yol gösterebilir. Ona sevgiyle, eğitim kurallarından ödün vermeden davranabilir. Kısacası bir profesyonel kişi olarak uygun ve gerekli tüm etkinlikleri öğrencinin istendik davranışları kazanması için planlayıp kullanabilir. Sonuçları değerlendirip eksikleri tamamlayabilir, yanlışları düzeltebilir, sürekli kendini geliştirip yenileyebilir (Sönmez, 2000, 2). Bu, eğitim sürecinde öğretmen aynı zamanda da öğrenen kişi konumunda bulunan öğretmenlerin göstermeleri gereken davranışlardır.

Eğitim ortamında öğrenen kişilerden biri de öğrencilerdir. Öğrenciler içinde buldukları ortamdan, kendileri için hazırlanmış öğretim programlarından, çevrelerinden ve ailelerinden edindikleri bilgilerle kendilerine özgü bir yaşam felsefesi oluşturmakta ve geleceklerini, edinmiş oldukları bu bilgiler ışığında şekillendirmektedirler. Öğrencilerin gelecek yaşamları, edindikleri bilgilerin niteliği kadar bu bilgileri nasıl edindikleri ile de doğrudan ilişkilidir. Eğitim ortamlarında pasif alıcı olarak görev yapan, verilen bilgilerin nedenini, niçinini kendi akıl süzgecinden geçirmeden ya da geçirmesine izin verilmeden doğrudan kabullenen bireyler ile; araştıran, inceleyen, eleştiren, sorgulan kısaca aktif katılımcı olarak görev yapan bireylerin ileriki yaşamları da birbirlerinden farklı olacaktır.

Eğitim, ğretmenlerin çocuklara sözcüklerle anlattıklarıyla değil, çocukların fiziksel ve sosyal çevrede geçirdikleri yaşantılarla gerçekleşir. Maria Montessori (akt:nder, 2004, 17). Bir toplumun gelişmesi, devamlılığının sağlanması için gerekli olan bireylerin yetiştirilmesinde kullanılan eğitim etkinliklerinin ğretmen merkezli olması, yalnızca öğretmenin anlattıklarıyla hayatı, sosyal çevreyi tanıyan bireylerin yetişmesi o toplumun gelişmesine ve devamlılığının sağlanmasına değil, yok olmasına neden olur. Bir toplumun ayakta durması, kendisini oluşturan bireylerin üretkenliklerine, girişimlerine, gayretlerine, inançlarına vb. etkenlere bağlıdır. Bu etkenlerin hemen hepsi eğitimin yapıldığı örgün eğitim kurumları olan okullarda kazanılır. Dolayısıyla okullarda yapılan eğitim-ğretim faaliyetlerinin, bireylerin hayatı anlamalarını, kendilerine ve topluma faydalı olarak yetişmelerini, sosyal evre ile ilgili gerçekleri doğrudan öğrenebilmelerini sağlayacak nitelikte olmalıdır. Bu da ancak “aktararak ” değil, “yaşayarak” mümkün olabilir.

nder (2004, 21)’in belirttiğine göre ağdaş eğitimcilerden Hohman ve Weikart, ocuğun doğrudan doğruya kendi yaşadığı yaşantılarla ilgili olarak çalışmasının ve düşünmesinin anlamlı olduğunu, başkalarının yaşadığı ya da anlattıklarının değil, kendi yaşantılarının anlamlı bilgi sağlayabileceğini belirtmişlerdir. Anlamlı olan bilgi ise davranışa yansır ve daha kalıcıdır. Yapararak yaşayarak öğrenme bireylerde kalıcı izli davranışsal değişiklikler sağlar. Dolayısıyla okul ortamında öğrencilere kabullenilmiş bilgileri doğrudan aktarmak yerine; bilgiye ulaşma yolları öğretilirse, öğrenciler de bilgileri bizzat kendileri araştırır, yaşantılarına aktarır ve karşılaştıkları sorunların çözümünde kullanırlarsa bireylerin gelişimi ve toplumsal kalkınma sağlanmış olur. Burada ifade edilen görüş doğrudan aktarama yönteminin eğitimde hiç işe yaramadığı değildir. O yöntemin de muhakkaktır ki uygulanması gereken yerler bulunmaktadır. Açıklanmak istenen; eğitim-ğretim faaliyetlerinin tamamen aktarmaya dayalı olarak yürümesinin sakıncalarının sadece bireylerin içinde buldukları yaşam dönemlerini değil geleceklerini de etkileyeceği ve tamiri imknsız hatalara neden olabileceğidir.

İçinde bulunduğumuz çağın bilgi ağı olması, teknolojinin eğitim ortamlarında birincil kaynak olarak kullanılmaya başlanması, yaşanılan çağın gerektirdiği birtakım gereksinimler (yaratıcılık, pratiklik, n görme vb.) ğrenci merkezli eğitim ortamlarını zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye içinde

geçerlidir. Ülkemizde bu noktada önemli adımlar atılmaktadır. Bunların başında öğretim programlarında yapılan değişiklikler yer almaktadır.

Türkiye, özellikle son yıllarda, etkili bir eğitim modelini gerçekleştirmek için yoğun girişimlerde bulunmaktadır. Bu girişimler, eğitim sistemimizin fikri alt yapısını oluşturan tek düze mantık yerine çoklu sebep ve çoklu sonuçlara dayalı bir anlayışın oluşması yönünde yoğunlaşmaktadır. Bu çerçevede, öğretim programlarımızın dayandığı teorik alt yapının katı davranışçı bir anlayıştan, yapılandırmacı (constructivist) bir anlayışı da içeren bir dönüşüm içine girmesi ve bu dönüşümü gerçekleştirmesi tasarlanmıştır (MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Eğitim Öğretim ve Program Dairesi Başkanlığı, 2005, 14).

2004- 2005 öğretim yılında uygulamaya konan yapılandırmacı yaklaşıma dayalı öğretim programları, öğrenci merkezli olup, öğrencilerin öğrenme süreci içerisinde tecrübelerini kullanmalarına, sosyal çevreleri ile etkileşimde bulunmalarına, araştırmaya, birlikteliğe, fikir paylaşımına olanak tanımakta, üst düzey düşünme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme becerisi kazandırmakta, bilgiyi kullanabilme, bilgiye ulaşmada teknolojiden faydalanma, sosyal ilişkileri güçlü bireyler yetiştirmeye olanak sağlamaktadır (Yetkin ve Daşcan, 2006, 43).

Yeni öğretim programları öğretmen ve öğrenci rollerinde de önemli değişiklikleri gerekli kılmıştır. Öğretmen merkezli eğitimde amaç; bilgilerin öğrencilere aktarımı ve öğrenciler tarafından bilgilerin aktarıldığı şekli ile alınması olduğundan öğrenciler sınıflarda öğrenmeyi beklemektedirler. Öğrenme sürecinde kendilerine düşen görev pasif alıcı olmaktır. Oysa öğrenci merkezli eğitimde amaç; öğrencinin bilgiye kendisinin ulaşması, elde ettiği bilgiyi yapılandırması, özümsemesi, kendine mal etmesi, farklı anlamlar yüklemesidir. Dolayısıyla öğrenme sürecinde öğrenciye düşen görev aktif alıcı olmak, öğretmene düşen görev ise öğrencilerin faydalanabileceği ikincil kaynak konumunda olmak, onlara rehberlik yapmak, girişimlerini desteklemek, cesaretlendirmek, araştırmaya teşvik etmektir.

Öğretmenler kendilerine düşen görevleri yerine getirirken çeşitli öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini de kullanmaktadırlar. Bu noktada çeşitlilik önem taşımaktadır. Tek bir strateji, yöntem ya da tekniğe bağlı kalmak öğrencilerin gelişimlerine fayda

sağlamaz. Yapılandırmacı öğrenme kuramına dayalı öğretim programları öğretmenlere kullanabilecekleri model, yaklaşım, yöntem, teknik bakımından geniş bir perspektif sağlamaktadır. Bunlardan biri de proje tabanlı öğrenme yaklaşımıdır. Öğretim programlarında proje tabanlı öğrenme yaklaşımının tek başına kullanımı söz konusu olduğu gibi problem temelli öğrenme yaklaşımıyla birlikte kullanımı da mümkündür.

Problem temelli öğrenmede öğrenciler, projeler üzerinde çalışarak günlük yaşamdaki problemleri çözmeye çalışabilirler. Bu şekilde problem temelli öğrenme ve proje temelli öğrenme iç içe kullanılmış olur (Yetkin ve Daşcan, 2006, 63).

Türkiye’de proje öğretimi ile ilgili çalışmalara 1953 yılında Milli Eğitim Yayınları arasında çıkan “Proje Usulü İle Uygulanmış Ünite Örnekleri” adlı yayın bize konu ile ilgili bir fikir vermektedir. Bu örnek kitap, ülkemizde de proje metodunun eğitim kurumlarında uygulanmasının yeni olmadığını bir göstergesidir. Belirtilen kitabın giriş kısmındaki şu ifadeler ilgi çekicidir.

Hükümetimizin davetlisi olarak memleketimizin muhtelif bölgelerinde ve çeşitli köy okullarında incelemelerde bulunan Florida Üniversitesi Köy Eğitimi Profesörü Kate V. Wofford 1951-1952 ders yılı Aralık ayının son haftasında Ankara’ya dönmüş, Namık Kemal ilkokulu öğretmenlerine Amerika’nın küçük okullarında birleştirilmiş sınıflarında uygulanmakta olan “*proje usulü-grupla çalışma*” sistemi üzerinde bir seminer tertiplemiştir, aynı okulda bu usulün denemelerine başlanmıştır (Coşkun, 2004).

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı uzun süredir var olmasına rağmen yaklaşık yirmi yıldır bu alanda yapılan çalışmalarda artış olmakta ve öğrenme ortamlarında etkinliğini hissettirmektedir. Bu nedenle bu araştırmanın çerçevesini proje tabanlı öğrenme yaklaşımı hakkında ayrıntılı bilgi ve proje tabanlı öğrenme yaklaşımının akademik başarıya etkisi oluşturmaktadır.

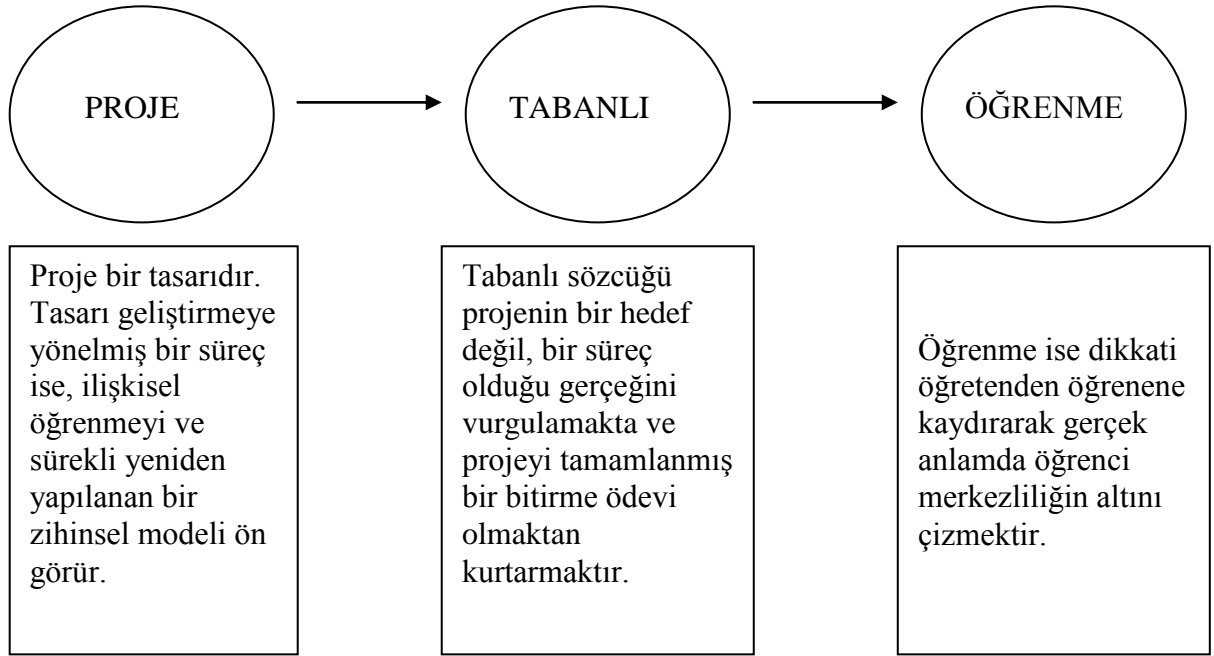
1.1.1 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı Nedir?

Proje Tabanlı öğrenme; müfredatın birbirlerinden bağımsız küçük bilgiler yığını olarak öğretilmesine karşı geliştirilmiş ve çağdaş ülkelerde uygulanmakta olan bir öğrenim ve öğretim yaklaşımıdır

(M.E.B., 2005).

Proje Tabanlı Öğrenme, günümüzde eğitim sistemlerinin alınması gereken biçimi göstermek için özenle seçilmiş üç temel terimden oluşmaktadır. Bu terimlerden birisi *öğrenme* kavramıdır ki dikkati öğretene değil öğrenene çekme açısından son derece önemlidir. Bir diğeri *proje* terimidir. Proje, tasarı ya da tasarı geliştirme anlamına gelen bir kavramdır ve öğrenmenin transferi ve tekil öğrenmeden çok belli bir amaca dönük ilişkişel öğrenmeyi işaret etmektedir. Projeyi bir hedef olarak değil, alt yapı unsuru olarak ele almakla da *proje tabanlı öğrenme*, öğrenmenin ürün değil süreç boyutunu vurgulamakta ve öğrenmeyi istenilen ölçüde bireyselleştirmektedir (M.E.B. , 2005).

Tablo:1.1.
Proje Tabanlı Öğrenme

Tablo:1.1. (Erdem ve Akkoyunlu, 2002)

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının alt yapısını projeler oluşturmaktadır. Bu nedenle projenin tanımı ve özelliklerinin belirtilmesi bu noktada önem taşımaktadır.

Projeler, bir kavram ya da becerinin kazandırılmasıyla ilgili bir problemin çözümü için, öğrencilerin özgür bir şekilde grup hâlinde veya bireysel olarak yaptıkları çalışmalardır. Bir öğrencinin kendisine verilen problemin çözümünü bulabilmek için,

problemi nasıl ve hangi sırayı takip ederek çözebileceğine bağımsız bir şekilde karar verebilmesi projenin temel özelliğidir. Ayrıca öğrenciler gerçek problemlerin çözümüne odaklandıklarında, ağırlıklı olarak, düşünme, problem çözme, yaratıcılık, bilgiye erişim, yeniden harmanlama, sorgulama, uzlaşma gibi etkinlikleri gerçekleştirir ve hem bireysel hem de ekip çalışması için zaman ayırırlar (Saracaloğlu, Akamca ve Yeşildere, 2006).

Öğrenciler birkaç konu tercih edebildikleri gibi projenin içeriğini, boyutlarını, kapsamını ve yapısını da tercih edebilirler. Öğrenciler projelerini kendi ilgi ve yeteneklerine uygun olarak düzenleyebilirler (ISTE, 1997). Bu noktada projelerde bulunması gereken en önemli özelliklerden biri, projelerin öğrencilerin içinde buldukları yaş grubunun özelliklerine uygunluğudur. Öğrencilerin seçtikleri projelerin düzeylerine uygunluğu konusunda öğretmenlerin uzmanlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Seçilen projeler öğrenciler için anlamlı olmalıdır.

Projeler, öğretim programlarının genel hedeflerinden uzak olmamalı, aksine öğrencileri belirtilen hedeflere ulaşmalarını sağlayacak beceriler – problem çözme, eleştirel düşünme, değerlendirme, yaratıcılık vb.- kazandırmalıdır.

Projeler tamamlandıklarında elde edilen bilgiler, sadece çalışmaya katılanlara ışık olmamalı projeye katılmayan öğrenci gruplarına da sunulmalıdır. Ayrıca uygun değerlendirme yöntemleriyle de değerlendirilmelidir.

Projeler gelişigüzel çalışmalar olmayıp plan dahilinde yapılmalıdır. Çalışma esnasında izlenmesi gereken aşamalar önceden belirlenmeli ve sırası ile takip edilmeye çalışılmalıdır.

Projelerde kesin bir sıra içerisinde yapılması gereken birçok adım vardır. Gerçekleştirilecek beş adım:

1. Projeyi planlama

- Projede ne çalışacağız?
- Projenin sonucundan ne bekliyoruz?
- Projenin adımları nelerdir?
- Ne tür kaynaklara (zaman, mekan, donanım, insan) ihtiyaç var?

- Projenin sonucundaki mesaj ne olacak?
- Araştırma çalışmalarının sonucu nasıl sunulacak?

2. Üretilen fikirler

- Ana konuyu harekete geçirici sorular ne ile ilişkilidir?
- Biz bu soruları nasıl cevaplayacağız?
- Projemizle ne ifade etmek istiyoruz?

3. Sonuçlara ya da ürüne ulaşmak için yapılan çalışmalar

- İnceleme ve araştırma sonuçları
- Plan, insan eliyle yapılmış eserler

4. Projenin ulaşılan ve yayılan sonuçları

- Geniş bir topluluğa insan eliyle yapılmış eserlerin takdimi

5. Proje sonuçlarının değerlendirilmesi

- Ne öğendik?
- Süreç içerisinde “iyi” ve “kötü” olan ne idi?
- İleriki zamanlarda bu projeyi nasıl daha iyi hale getirebiliriz?

(Leinonen, Botero ve Kaasik, 2007)

1.1.2 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Tarihi

İçinde bulunduğumuz yüzyılımızın başında mevcut eğitim kurumlarına ve okullara ağır eleştiriler yöneltilmeye başlandı. Bu eleştiriler özellikle çocuk gelişimi psikolojinin bulgularından yararlanıyordu. Mevcut okullar “eski okullar” olarak adlandırılıyorlardı. Bu okullara yöneltilen eleştirilerin ana hatları şöyle idi :

1. Ders saatlerinin yapay bir biçimde parçalanması,
2. Birlikte yapılan öğretimin tek düzeliği,
3. Sert bir takım programların aynen ve harfiyen uygulanması ve bunlara uyulması,
4. Sınav rezaleti,
5. Bu okulların öğrencileri hayata hazırlayamamaları, hayattan kopuklukları,

6. Okullardaki verbalizm ve kitaba bağımlılık (Hesapçioğlu, 1992, 105).

“Geleneksel” diye adlandırılan mevcut okulların bu dezavantajlarını ve yetersizliklerini gidermek için özellikle çocuğu merkeze alan yeni “eğitim programları” geliştirilmeye çalışıldı. Bu programların uygulanacağı okullara da “faal okul”, “yeni okul”, eğitime de “yeni eğitim” adları verilmiştir (Hesapçioğlu, 1992, 105).

Bu yeni akımdan hareketle eğitimde, çocuğu merkeze alma, müfredatı onları yeteneklerine, gelişimsel özelliklerine, ilgi alanlarına göre düzenleme, onları yaratıcı etkinliklere yöneltme, öğretmenin rehber olması düşünceleri yaygınlaştı. Çok sayıda yeni öğretim sistemleri oluştu. Bu sistemlerden biri de “Toplu Öğretim” oldu.

Toplu öğretimi öğrencilerin bir araya gelerek gerçekleştirdikleri öğretim ile karıştırmamak gerekir. Binbaşıoğlu (2003, 2)’na göre toplu öğretim, birer bütün (ünite) olan hayat konularının, bütünlüklerini bozmadan, (organik bir bütünlük içinde), öğrencinin duyu organlarıyla doğal ya da fiziksel ve toplumsal çevrelerini inceleyerek, gözlem, yaşama, iş ve deney yöntemleriyle, bilgi, beceri ve daha çok alışkanlık kazanmalarını sağlayan bir öğretim sistemidir. Bu özelliği ile, toplu öğretim, bilimsel olarak incelenen (sınıflandırılmış) “ayrı konu” ya da “dağınık” öğretimin zıddıdır.

Toplu öğretim her ülkede, o ülkenin anlayışına göre uygulandığı için literatürde çok sayıda tanımı ve çeşidi bulunmaktadır. İşte toplu öğretiminin Amerika’daki çeşidi “Proje sistemi” dir ve temelini John Dewey oluşturmuştur.

Amerikalılar, öğrenme sürecinin “statik” olarak kabul edilmesine ve anlaşılmasına karşıdır. Onlara göre, bilme, ölçülmesi ve kontrolü mümkün olmayan bir maldır. Amerikalılar dinamik öğrenme kavramını savunurlar. Amerika’da eğitim amacı, bilgi ile dopdolu bir öğrenci tipi yetiştirmek değil, düşüncelerinde esneklik bulunan ve uyum yeteneğiyle donatılmış olan bir öğrenci tipi yaratmaktır. Bu nedenle, bilimsel ilerleme sonucunda müfredat programlarında artan bilgi yığını ile mücadele ederler. Amerikalılar müfredatlarında bilginin bin bir renkli koleksiyonları yerine, günlük yaşamla ilgili büyük öğretim ünitelerinin yer alması gerektiğine inandılar. Bunlara “ hayat projeleri” adı verildi. Böylece Amerika’da toplu öğretim denildiğinde

akla ilk gelen bu “*hayat projeleri*”dir. Buna kısaca proje yöntemi de denilmektedir (Hesapçioğlu ,1992,113).

Proje Tabanlı Öğrenme bir öğretim sistemidir. Asıl adı “Proje Yöntemi”dir; fakat öğretim yöntemleri ile karıştırılma riski yüksek olduğundan dolayı “ Proje Sistemi” ya da “Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı” olarak literatürde yer almaktadır.

John Dewey’in Proje Sistemi

Proje metodunun temelini, John Dewey'in eğitim ve okul hakkındaki görüşleri oluşturmaktadır.

Dewey için gerçek eğitim, çocuğun toplumsal hayatta karşılaştığı problemleri çözmekle başlar. Çünkü çocuk kaçınılmaz olarak hayatta bir takım problemlerle karşılaşacaktır. Edindiği tecrübelerle bu problemlere çözümler ürettiği an eğitim amacına ulaşmış demektir.

Dewey için eğitim; deneyimlerin sürekli yeniden yapılandırılmasıdır (Ünver, 2006). Olumlu ya da olumsuz olarak yaşanan her deneyim bize bir şeyler öğretir. Geçmiş ve şu an yaşadığımız deneyimler birikerek ve birleşerek gelecekteki bilgilerimizin zeminini oluşturur. Bu yolla birey kendisi, çevresi ve dünya hakkında engin bilgiler edinir.

Okullarda öğrencilere yaşattırılmaya çalışılan deneyimler eğitimseldir. Dewey’e göre eğitimsel deneyimler, nesnelere için ne yaptığımız ve sonuçta bize ya da nesnelere ne olduğu hakkında bilgi edindiğimiz deneyimlerdir. Eğer bir çocuk mum ışığına ulaşır ve elini yakarsa, acıyı tecrübe eder. Fakat ateşe dokunma yanıkla sonuçlanmadığı sürece bu, eğitimsel bir tecrübe değildir. Eğer yanıkla sonuçlanmışsa “ateşe dokunursan yakar” şeklinde genel bir beklenti oluşur. Bu, eğitimsel bir tecrübedir (Education Encyclopedia, 1914).

Okullarda gerçek öğrenme deneyimleri yaşatılmalıdır. Okulların esas amacı bireyi hayata hazırlamak değil hayatın ta kendisi olmalıdır. Bu noktada çocuk açısından okul, geleceği değil yaşanan anı temsil etmelidir. Aile ortamında alışmış olduğu aktivitelerle uğraşan çocuk, bir anda gerçek yaşam problemleri ile karşılaştığında bocalar. Bu nedenle okul yaşantıları çocukların ailelerinde alışkın oldukları aktivitelerle

başlamalı ve kademeli olarak ilerlemelidir. Çocuk ailesinde bir takım deneyimler edinir, okul bu deneyimleri geliştirmeli ve yenileriyle beslemelidir.

Dewey bu doğrultudaki görüşlerini şöyle ifade etmektedir:

Çocukları için en iyisinin ne olduğunun farkında olan, onların neye ihtiyaçları varsa karşılayan, kültürlü ailelerin bulunduğu ideal evlerden bir örnek alırsak, aile yapısı ve sosyal ilişkiler sayesinde çocukların mevcut bilgilerini öğrenebiliriz. İlişkilerin devamında açıklamalar yapılır, sorunlar ortaya çıkar, konular tartışılır ve çocuklar sürekli öğrenir. Böylece çocuğun deneyimleri saptanır, yanlış öğrendiği kavramlar düzeltilir. Çocuk tekrar ailedeki etkin uğraşlara katılır ve dolayısıyla kurallara alışır, başkalarının fikirlerini ve doğrularını dikkate alır, ev halkının genel bilgilerini ve kendi etkinliklerini destekleyen temel alışkanlıklar edinir. Evdeki görevlere katılmak, bilgi edinmek için bir fırsat haline gelir (Dewey, 1920).

Okul hayatın kendisi olduğu için hayatla ilgisi olmayan konuların okulda yeri yoktur. Çocuğu merkeze alan, onun gelişimsel özelliklerine göre düzenlenmiş, psikolojisini ve aktivitelerini destekleyen, bireysel farklılıkları göz ardı etmeyen programlara yer verilmelidir. Müfredatta kesinleşmiş bilgi kalıpları yer almamalı, konular her öğrencinin seviyesine uygun olmalı, onların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmeli ve zamanla değişebilecek esneklikte olmalıdır.

Müfredatta yer alan konuların mutlaka yaşamla bağlantısı olmalıdır. Yaşamda hangi meslek varsa, hangi sorunlar bulunuyorsa hepsi okullarda yer almalı ve öğrenci de yaşama girmelidir. Derslerin içeriği toplumsal açıdan istenen edegenliklere, öğrencinin hemen kullanabileceği ve ilgisini çeken bilgi ve becerilere, tasarım ve problemlere göre düzenlenmelidir (Bender, 2005).

Müfredatta yer alan konuların geleneksel, pragmatik olmayan okulların konularından çok da farklı olmasına gerek yoktur. Temel farklılık ve en önemli ayırım şudur; müfredattaki konular ne kadar araştırılmış, çalışılmış ve üstlerinde uzmanlaşmış olursa olsun asla mutlak doğrular olarak öğretilmemelidirler, bu bilgilerin sadece test edilmiş hipotezler olduğu mutlaka belirtilmelidir. Bu bilgilerin pratikte işe yaradıkları için benimsedikleri ve değişime açık oldukları öğrencilere anlatılmalıdır (Ünver, 2006).

Dewey çocuğun bilgiyi kendi kendine araştırması, incelemesi, oluşturmaktan yanadır. Bu düşüncesi onun öğretmene karşı olduğu anlamına gelmemektedir. Öğretmenin görevi; öğrenciyi yönlendirmek, bilginin mutlak olmadığı konusunda uyarılarda bulunmak, toplum içerisinde yaşayan bir birey olarak toplum tarafından gelecek etkiler ve onların verecekleri tepkiler konusunda bilinçlendirmek, bireyi gerçek yaşam deneyimleriyle topluma hazırlamak, toplumsal problemlerin çözüm yollarını bilimsel yöntem kullanarak bireyin kendisinin üretmesini sağlayacak doğrudan deneyimlere öncelik vermek, çocukların toplumsal yaşamlarını düzenlemelerine yardımcı olmaktır.

John Dewey'in, yukarıda ifade edilen görüşleri aynı zamanda temsilcilerinden birinin kendisi olduğu pragmatizm ve onun eğitime yansısı olan ilerlemecilik akımının da temel görüşlerini oluşturmaktadır. Bu nedenle proje tabanlı öğrenme yaklaşımının felsefi temelini pragmatizm ve eğitime yansısı "ilerlemecilik" akımı oluşturmaktadır.

Kilpatrick'in Proje Sistemi

Kilpatrick, J. Dewey'in öğrencisidir. J.Dewey'in fikirlerinden hareketle proje tabanlı öğretim sistemini oluşturmuştur.

Kilpatrick, 1918 yılında "Proje Metodu" adlı makalesiyle eğitim ve öğretime yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. Kilpatrick, proje metodunda:

Gençlerin kendi eğilimlerine uygun düşecek tarzda büyük bir teşebbüsü planlaması ve buna aktif olarak katılması, onların yeteneklerinin geliştirilmesinin en iyi vasıtasını teşkil eder. Bunda herkes için ayrı ayrı uygun düşen görevler tespit edilir, bir amaç belirlenir ve bütün güç ve yetenekler ortaklaşa olarak seferber edilir. Bu yolla, esas problem çözülür ve amaca ulaşılır. Bu şekilde sağlanan öğrenme ferdi olarak yapılan öğretimden daha fazla bir gayret ve başarı sağlar" ifadesi ile proje metodunun tarifini yapmıştır (Akt:Coşkun, 2004).

Kilpatrick proje sistemini geliştirirken J. Dewey'in teorilerinin yanı sıra Thorndike'in öğrenme psikolojisinden de etkilenmiştir. Thorndike'in öğrenme

kanunlarından biri; yapılmaya meyilli olan eylemler yapıldıklarında tatminlik verir ve zorunluluk altında yapılan, kızgınlık veren eylemlerden daha çok tekrarlanırlar. Bu kanundan hareketle Kilpatrick öğrenme sürecinde çocuk psikolojisini önemli bir etken olarak görmüştür. Çocuklar ne yapmak istediklerine kendileri özgürce karar vermelidir, eğer onlar kendi amaçlarının peşinde giderlerse motivasyonları ve öğrenme başarıları artacaktır. Kilpatrick geliştirmiş olduğu bu proje sistemini “isteyerek amaçlı hareketler” olarak tanımlamıştır (Knoll, 1997).

Kilpatrick’e göre eğitim programları çocuğun doğuştan getirdikleri özellikleri destekleyici, içinde bulunduğu çevrede edindikleri özellikleri de geliştirici nitelikte olmalıdır. Kısacası eğitim programlarının temelini çocuğun kendi gelişimini tamamlaması için yaptığı projeler oluşturmalıdır. Böylelikle çocuk sorunlarla yani projelerle baş etmeyi öğrenecektir.

Projelerin özel konuları yoktur. Çünkü toplumun temeli projelere dayanmaktadır. Buradaki projeden kasıt; toplum içerisinde yer alan genel problemlerdir. Çocuk okulda devamlı bu problemleri (=projeleri) çözerek, karşılaştığı sorunlara baş etmek için gerekli olan bilgiyi, tecrübeyi, kazanmış olacaktır. Böylelikle karşılaştığı sorunları çözmek için düşünmesi gereken süre de kısılacaktır. Çocuk okulda normal hayattaki gibi çalışmaya alışacaktır. Kilpatrick’in bu düşüncelerinden hareketle John Dewey’in problem çözme yaklaşımını “proje sistemi” adı altında geliştirdiği söylenebilir.

Dewey’den farklı olarak Kilpatrick, proje sisteminde, projenin işlenmesi sırasında öğretmene yer vermemektedir. Projenin tamamı öğrenciler tarafından yürütülmeli, konu öğrenciler tarafından seçilmeli ve uygulanmalıdır. Öğretmenin herhangi bir müdahalesi öğrencilerin öğrenme özgürlüğünü kısıtlayacaktır (Knoll, 1997).

Kilpatrick’in proje metoduna öğretmeni katmaması, 1920’li yıllarda, eğitim camiasının dikkatini çekmiştir. Öğretmenler bu metodu pek fazla önemsememiş, çok sayıdaki öğretim metotlarından biri olarak görmüşlerdir. Bu durum proje metoduna olan ilgiyi azaltmıştır. Dewey’in Kilpatrick tarafından geliştirilen bu metoda itirazı olmuştur (Knoll, 1997).

Dewey'in ilk itirazı projelerin belirlenmesi, uygulanması, sunulması gibi tüm basamakların öğrenciler tarafından yapılması, öğretmenlerin bu basamaklarda yerlerinin olmamasıdır. Öğrenciler projeleri tam anlamıyla gerçekleştirmek için yeterli bilgi ve beceriye sahip değildirler. Dolayısıyla projenin her aşamasında öğretmenlere ihtiyaç duyacaklardır. Projeler öğrencilerin ve öğretmenlerin ortak çalışmalarıdır.

Dewey, Kilpatrick'in projeyi amaçlı aktiviteler olarak tanımlamasını da eleştirir. Bunun aksine Dewey'e göre gerçek amaçlar bir etki ile başlar fakat bu orijinal etkiden farklıdır. Aktif bir metot ve plan içerisine transfer edilmesi "düşünce" gerektirir. Öğretmenler öğrencileri ihtiyari tavırlardan kaçınmaları konusunda ikna etmeli ve onları tecrübelerini kullanarak ve eğitimlerini genişleterek, çok yönlü düşünmeye yönlendirmelidirler. Dewey'e göre bütün öğretim metotları bilimsel düşünceye ve eğitim tecrübelerine dayanır. Fakat proje metodu, bir kayık yapma veya uçurtma yapma gibi problemlerin çözümünü gerektirdiğinden diğerlerinden farklıdır. Öğrencilerin faydalı yönlerinin gelişimine ve değişimine işaret eder (Knoll, 1997).

Dewey, çocukların kendi kapasitelerinin farkında olmadan çok kompleks projelere giriştiklerini, sonunda işe yarar bilgiler yerine ham bilgiler ürettiklerini, bunun çok sakıncalı olduğunu ifade etmektedir. Bu durum öğretmenin hatasıdır. Çocukların kendi kapasiteleri hakkında bilgi sahibi olmaları, öğrenmeleri gereken bilgilerden biridir. Bu bilgiyi verecek olan öğretmendir. Öğretmenler öğrencileri, yeteneklerini mükemmelleştirecek, yetersizliklerini azaltacak etkinliklere yönlendirmelidir.

Proje metodu, Dewey için, tüm eğitim sorunlarını gideren, ilaç niteliğinde bir özelliğe sahip değildir, mevcut öğretim sistemlerinden sadece biridir.

Dewey'in eleştirileri ve diğer eğitimcilerin bakışı proje metodunun popülaritesini azaltan bir etkiye sahip olmuştur. 1930'lu yıllardan önce bu terim çok az kullanılmıştır. Kilpatrick, Abraham Flexner'e yazdığı bir mektupta, kendi proje sistemini, geleneksel proje yaklaşımı ile birleştirdiğini açıklamıştır. Sonunda Kilpatrick: "Programımı proje terimi ile birleştirdiğim için hata yaptığımı kabul ediyorum ve isteyerek amaçlı hareketler terimini tahrik edici ve belirsiz bir şekilde kullanmayı durduruyorum." diye yazmıştır (BIE, 2007, 1).

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının tarihi temelleri incelendiğinde, yaklaşımın gelişimine katkı sağlayan Amerikalı eğitimcilerden biri de M. Me. Murry olduğu görülmektedir.

M. Me. Murry'nin Proje Sistemi

Murry'nin proje sistemine katkısı Dewey ile aynı doğrultuda olmuştur.

Murry'e göre projenin iki çeşidi vardır. Birincisi, çocukların bir istek ya da ihtiyaç olarak vurguladıkları projeler: kafes, tavşan kapanı, el yapımı bir telefon. İkincisi, çocukların benimsedikleri projeler. Çocuklar bu projelere bütün ilgilerini verdikleri için kolay yorulurlar. Örneğin pamuğu çekirdeğinden ayıran bir alet, hayvanların evcilleştirilmesi, gemi inşaatı gibi (McMurry, 1920).

Murry'e göre projenin konusu kadar sonucu da önemlidir. Projenin sonuca ulaşması için beynin özgün organizasyonlar yapmasına ve fiziksel kaynaklara sahip olmak gerekir. Yetişkin yaşamı, toplumun büyük projeleri ve sanayideki gelişmeler çocukların düşünce güçlerini geliştiren ek değerlerdir. Bunlar, yaşamın gerçek problemleridir ve çocukları düşünmeye teşvik eder (McMurry, 1920).

Çocukların düşünce güçlerinin gelişimi ile yaptıkları bireysel tercihler arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Murry bu ilişkiyi şöyle açıklar: "Bir çocuk ne kadar kendi seçtiği proje üzerinde çalışır ve farkı biraz da cesur girişimlerde bulunursa düşünme motivasyon ve enerjileri de kadar artar" (McMurry, 1920).

Murry'e göre projenin karakteristik özellikleri:

1. Projeler önemli bir bütündür.
2. Dinamiktir.
3. Belirli bir amaç doğrultusunda bilgiyi organize eder ve kullanır.
4. Çözüme ulaşmak için düşünsel çabaları gerektiren bir seri problem ortaya koyar.
5. Gerçek yaşam içerisinde somut bir durum ya da nesne gibi şekillendirilmiş pratik bir çözüm olarak sonuçlanır.

6. Diğer projeleri açıklama ve tanıma noktasında zihinsel bilgi üretimini sağlar (McMurry, 1920).

1.1.3 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Karakteristik Özellikleri

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının tüm yazarlar tarafından genel kabul görmüş bir tanımı yoktur.

Proje tekniği bireysel ya da küçük gruplar aracılığı ile doğal koşullar altında yaşama benzeyen bir yaklaşımla problemlerin çözümünü amaçlayan bir öğretim tekniğidir (Bilen, 2002, 222).

Proje tabanlı öğrenme, öğrencilere asıl gerekli olan bilgiyi, yaşam standardını artıran yetenekleri, öğrenciyi etkileyen araştırma yöntemlerini, karmaşık şeyleri bütün olarak düşünmeyi, doğru sorular sormayı, görev ve sonuçları dikkatlice tasarlamayı öğreten sistematik öğretim metotlarından biridir. Proje tabanlı öğrenme, hoşnutluğun yanı sıra öğrencilere 21. yüzyıl becerilerini öğretir. Bu beceriler: İletişim, sunuş yeteneği, organizasyon, derin düşünme ve değerlendirme, gruba katılım ve liderlik (PBL, Tarihsiz).

Proje tabanlı öğrenme, tasarı geliştirmeye, hayal etmeye, planlamaya, kurgulamaya dayalı bir öğrenme anlayışıdır. Öğrenenlerin belirli hedeflere yönelik bireysel ya da grup olarak kendi öğrenme süreçlerini planladıkları, araştırma, iş birliği içinde çalışma, sorumluluk alma, bilgi toplama, toplanan bilgileri örgütleme becerilerini geliştirmeye yönelik süreci vurgular (Yurtluk, 2005, 68).

Proje tabanlı öğrenme modeli, okul ve eğitim sisteminin merkezine öğrenciyi yerleştiren ve eğitimin hedeflerini öğrencilerin bireysel gelişmeleri ile ihtiyaçları doğrultusunda yapılandıran bir yaklaşımdır. Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımının en öncelikli amacı, öğrenciye kendi öğrenme profilini ve türünü keşfetme becerisini kazandırmak ve böylece “öğrenmeyi öğretmek” olmalıdır. Öğrenmenin etkinliğini arttırabilmek için de eğitim programları veya öğretim yöntem ve tekniklerinden önce

öğrenmenin kendisi ile yola çıkılmalı ve diğer kavramlar bunun üzerine yapılandırılmalıdır (Çıbık, 2006, 21).

Proje sistemi, bir konunun derinlemesine araştırılmasını temele almaktadır. Araştırılacak olan konu öğrenciler tarafından belirlenmektedir. Böylelikle projenin fikir babalığını öğrenci kendi üstlendiği için, öğrencileri proje konularına özendirme yapılmayacak, ilgi duyduğu konu içinde çalışma öğrencinin başarısını da artıracaktır. Fakat öğrencinin araştıracağı konuyu kendisinin belirlemesi onları başıboş bırakmak olarak algılanmamalıdır. Burada öğretmen seçilen konunun proje sisteminin karakteristik özelliklerine ve öğrencilerin içinde bulunduğu yaş grubunun özelliklerine uygunluğu konusunda öğrencilere rehberlik yapacaktır.

Proje tabanlı öğrenmede, üzerinde çalışılacak projeler belirlendikten sonra öğrenciler bilgiye kendileri ulaşırlar. Kitaplar, internet, videolar, röportajlar, kişisel tecrübeler öğrencilerin bilgiye ulaşmasını sağlar. Kullanılan kaynak sayısının fazlalığı öğrencilerin farklı bilgiler edinmelerinde fayda sağlar. Böylece bir sınıf içerisinde oluşturulan farklı gruplar aynı projeler üzerinde çalışmış olsalar dahi edinilen bilgilerin zenginliği farklı olabilir.

Teknoloji, proje tabanlı öğrenmede önemli bir yere sahiptir. Teknoloji, proje tabanlı öğrenme yaklaşımını kullanan öğrencilere taslak çıkarma, rapor yazma, toplanmış bilgileri analiz etme gibi görevleri yerine getirebilmeleri için kelime işlemcileri, veritabanı gibi araçları kullanmalarına yardımcı olur. E-mail, elektronik haberleşme listeleri, forumlar, diğer internet başvuruları sınıfın dışındaki dünya ile iletişimi ve işbirliğini kolaylaştırmaktadır. Web, araştırma için müzelere, kütüphanelere ve diğer fiziksel alanlara ulaşılmasını sağlar. Öğrenciler, sanal dünyaya katılırlar, genel bir anlayış geliştirmek ve gerçek bir görevi başarmak için bir arada çalışırlar. Bu çalışmalar internette, sadece tek bir öğrenci, sınıf veya okul için değil bütün gerçek izleyicilerin gözden geçirmesi için yayınlanır (Solomon, 2003).

Proje tabanlı öğrenmede disiplinler arası yaklaşım önemli bir yer tutmaktadır. Belirlenen projeler farklı disiplinlerle ilişkilendirilmelidir. İlişkilendirmedeki amaç, öğrencilerin zihinlerinde canlandırdıkları açık uçlu sorulara çözümler bulmaktır.

Disiplinler arası bağlantı sağlanırken, projenin konusuyla ilgili olan ders konuları önceden belirlenir ve bu konular projeye uygun bir hale getirilir.

Örneğin:

Projenin adı : Benim Bakkalım

Düzy : 3. sınıf

Projeye katılacak disiplinler : Hayat bilgisi, Türkçe, Matematik, Fransızca,
Resim, Müzik, Beden Eğitimi

Projeye katılan derslerin ünite ve konuları:

HAYAT BİLGİSİ: Dünya ve uzay, Çevremizdeki maddeler, Hareket ve kuvvet

MATEMATİK: Cetvel kullanma, Kare ve dikdörtgenin özellikleri, Kesirler ile ilgili kat hesaplama problemleri, Üçgen ve çember sepetler, Sıvı ölçüleri, Alışveriş problemleri

TÜRKÇE: Okuma, Yazma, Anlama, Konuşma

MÜZİK, BEDEN EĞİTİMİ, RESİM İŞ: Şarkı oluşturma, Şarkıya uygun hareket kompozisyonları, Kağıtlarla çalışma tekniği, Üç boyutlu çalışma tekniği

FARNSIZCA: Soru sormak, İstemek

Projeye katılan her disipline yönelik yönlendirme soruları:

MATEMETİK

- Bakkalınızı kurarken kare ve dikdörtgen özelliklerinden nasıl faydalanırsınız?
- Bakkalınızın karını nasıl hesaplırsınız?
- Bakkalınızda çalışma saatlerini nasıl ayarlarsınız?

FRANSIZCA:

- Bakkalınızdaki besinlerin ismini Fransızca nasıl yazarsınız?

HAYAT BİLGİSİ:

- Bakkalınızda satılan ürünlerden hangileri hayvanlardan/bitkilerden elde ediliyor?
- Bakkalınızda satılan katı ve sıvı maddeler nelerdir?
- Bakkalda çalışanların sahip olması gereken hak ve hürriyetlerin neler olmasına dikkat edersiniz?

TÜRKÇE:

- Reklam için nasıl bir slogan hazırlarsınız?
- Fiyat listelerini nasıl hazırlarsınız?

MÜZİK, BEDEN EĞİTİMİ, RESİM:

- Bakkalınızı müziği kullanarak nasıl tanıtırsınız?
- Tanıtımınızı beden hareketleri ile nasıl yaparsınız?
- Bakkalınızda yer alacak maketler var mı?

(Yıldız, tarihsiz).

Proje sisteminde senaryoların önemi büyüktür. Proje konuları saptanıp bu konuları araştırarak çalışma grupları ya da konular üzerinde bireysel çalışacak öğrenciler belirlendikten sonra, bu öğrencilerin ilgilerini araştırmaya çekmek için senaryolar oluşturulmaktadır. Senaryolar öğretmenler tarafından oluşturulabileceği gibi öğrenci ve öğretmenin ortak çabası da olabilir.

Bir senaryonun olmazsa olmazı şudur: Bir senaryo gerçek yaşamdan alınan mutlaka fiziki bir duruma çözüm arayacak ve de öğrencilerden bir şeyleri fiilen yapmalarını, sorunlara çözüm bulmalarını isteyecek. İstenecek bu şeyler mutlaka gerçek yaşamda işe yarayacak. Yani senaryonun bitiminde elde edilen şey, işe yarar bir ürün olacak. Bu ürün tablo, grafik, poster, fotoğraf, harita, kılavuz, şema, heykel, rapor, tv programı, bilgisayar programı, makale, kitap gibi ilk akla gelen ürünler olduğu gibi öğretmenin veya öğrencinin yaratıcılığı sonucunda ortaya çıkabilecek yepyeni ürünler olabilir. Ayrıca fiilen bir soruna çözüm bulma da bir ürün olarak değerlendirilir

(M.E.B., Tarihsiz a).

Örnek:

Proje: Dünya kirleniyor, mantarlar tükeniyor.

Senaryo: Tüm gruplar bir araya getirilerek her grubun yetiştirmek istediği mantar için uygun toprakları seçmesi gerektiği fakat bu toprakların insanlar tarafından kirletildiği, bu kirliliğe çözüm bulmak için tüm mantar üreticilerinin bir araya geldikleri belirtiliyor. Çalışmaların bu noktadan hareketle genişletilmesi isteniyor.

Hazırlanan senaryolar projenin amacına uygun, öğrencileri harekete geçirecek, onları düşünmeye teşvik edecek, hazır bilgi vermekten uzak, eğlendirici niteliklerde olmalıdır.

Proje sisteminin uygulandığı okullar da önemli bir değişim göstermelidir.

Proje tabanlı öğrenme çalışmaları derslerin elli dakika olduğu okullar yerine blok saatlerin uygulandığı okullarda daha iyi yürütülmektedir. Benzer şekilde akademi gibi küçük öğrenme gruplarının oluşturulduğu okullarda da proje tabanlı öğrenme; öğrenme ve öğretme için doğal bir araç niteliğindedir. Fakat bu özelliğe sahip olmayan okullarda da öğrenenler için mükemmel projeler oluşturulabilir (BIE, 2007).

Okullarda iyi projelerin yapılabilmesi için okul yapısının ve kültürünün değişmesi gerekmektedir. Okullar; standartlarını yükseltme, kapsamalarını genişletme, personeli eğitime konularında baskı altındadırlar. Proje tabanlı öğrenme, öğretmenleri işbirliğine teşvik ederek, öğrenenlerin başarısını artırmak için onları motive ederek, proje yönetim dilini ve örgütsel değişiklikleri kullanarak bu sürece katkıda bulunabilir. Proje tabanlı öğrenme okul kültürünün en iyi şekilde değişmesinde çaba sarf etmektedir. Ayrıca projeler; anne babaların ve halkın eğitimsel ilerlemelerinde, öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanmasında iyi bir yol göstericidir (BIE, 2007).

Projeler, öğrencilerin çeşitli zekâ alanlarını kullanmalarına olanak sağlamaktadır. Örneğin; öze dönük zekâsı gelişmiş öğrenciler proje çalışmalarında senaryoların yazımında, bedensel zekâsı gelişmiş öğrenciler projelerin sunumunda, mantıksal-matematiksel zekâsı gelişmiş öğrenciler ise toplanan verilerin analizi kısmında görev alabilirler. Bundan dolayı Gardner'in ileri sürdüğü çoklu zekâ kuramı proje tabanlı öğrenmede önemli bir yere sahiptir.

Proje sistemi okulun değişimi ile beraber öğretmen ve öğrenci rollerini de değişime uğramıştır. Süreçte; öğretmen yol göstericidir. Öğrenci ise öğrenmenin merkezinde yer alan, aktif öğrenen, yaratıcı düşünme becerilerini geliştiren, çaba harcayan kişi konumundadır.

Proje tabanlı öğrenmenin karakteristik özellikleri:

- 1) Projeyi karakteristik eden ilk özellik, onun bir amacının olmasıdır. Öğrenciler, yaptıkları işi kendilerine ait bir amaç olarak tanımlamalıdır.
- 2) Proje hayattır. Yani proje, hayattan alınan ve yapılması gerekli olan bir etkinlik olmalıdır. Bu şekilde hem öğrenme sağlanmış hem de öğrenilenlerin akılda tutulması gerçekleşmiş olur (Hesapçioğlu, 1992,118).

- 3) Öğrenenler öğrenme görevini belirleyebilirler.
- 4) Öğrenenler çözüm sürecini kendileri tasarlarlar.
- 5) Öğrenenler çözüm için bilgileri toplamak ve düzenlemekle yükümlüdürler.
- 6) Öğrenenler düzenli olarak yaptıklarını arkadaşları ve öğretmenleri ile paylaşırlar.
- 7) Sınıf ortamı değişim ve hataları tolere edebilecek şekilde oluşturulmuştur.
- 8) Süreç değerlendirme için önemlidir (Başbay, 2005, 97).

1.1.4 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Uygulama Aşamaları

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımında izlenmesi gereken aşamaları Moursund (Akt:Erdem, 2002, 173) tarafından aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

- 1) Hedeflerin belirlenmesi
- 2) Yapılacak işin ya da ele alınacak sorunun belirlenip tanımlanması
- 3) Sonuç raporunun özelliklerinin ve sonuç biçiminin belirlenmesi
- 4) Değerlendirme ölçütlerinin ve yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi
- 5) Takımların oluşturulması
- 6) Alt soruların belirlenmesi, bilgi toplama sürecinin planlanması
- 7) Çalışma takviminin oluşturulması
- 8) Kontrol noktalarının belirlenmesi
- 9) Bilgilerin toplanması
- 10) Bilgilerin örgütlenip, raporlaştırılması
- 11) Projenin sunulması.

Proje tabanlı öğrenmede hedefler yazılırken dikkat edilmesi gereken özelliklerin başında yazılan hedeflerin sonuç odaklı olarak yazılmayıp süreç içerisinde öğrencilerin kazanmaları gereken becerileri yani süreç becerilerini içeriyor olmasıdır.

Bir diğer özellik ise hedeflerin disiplinler arası ilişkiye sahip olması gerektiğidir. Çünkü proje tabanlı öğrenme dersler arasındaki sınırları ortada kaldırmak, öğretimi toplulaştırmak amacıyla geliştirilmiştir.

Örnek hedefler:

- Canlı yaşamını tehlikeye atan sera gazlarının olumsuz etkilerini anlatan bir yazı dizisi hazırlayabilme.
- İnsan zekâsının oluşumuna etki eden kalıtsal ve çevresel etmenler arasındaki ilişkiyi açıklayan biyolojik ve sosyolojik inceleme yapabilme

Proje çalışmalarında öğretmen kontrolünde belirlenmiş olan proje konuları, öğrencileri düşünmeye teşvik edecek yapıda olmalıdır. Konusu iyi seçilmiş olan bir proje öğrencinin becerisini artırmaktadır.

Bu sistemin uygulandığı okullarda geliştirilen bazı ölçüler proje seçiminde faydalı olabilmektedir. Bu ölçüler şunlardır:

- 1) Proje reel, (=gerçek) hayat koşulları içinden seçilmelidir.
- 2) Proje, çocuğun basit etkinlikleri ile halledebileceği gerçekten tam ve bağımsız birçok projeyi daha ortaya çıkarmaktadır.
- 3) Proje, öğrenciler arasındaki bireysel farkları tatmin edebilmek için mümkün olduğu kadar çeşitli etkinlikleri içermektedir.
- 4) Proje, çocuğun bireysel gelişimine yardım edecek özellikte olmalıdır.
- 5) Proje, çocuğu ona bağlı olan diğer projelere götürmeli ve onun ilgileri ile anlayışlarını devamlı olarak genişletecek bir güdüleyici olmalıdır.
- 6) Proje, öğrencinin maddelerle aletleri başarı ile kullanma yeteneğini geliştirecek nitelikte olmalıdır.
- 7) Proje, öğrenciye iyi alışkanlıklar kazandırmalıdır. Aslında her öğretim işinin önem vermesi gereken konu karakter oluşturulmasıdır (Hesapçioğlu, 1992, 119).

Proje Konusu;

- 1) Bir kavram ya da konu başlığı değil, bir soru yada ilginç bir önerme olmalıdır.
- 2) Hedeflerde ifade edilen öğrenenleri gerçekleştirici olmalıdır (Erdem, 2002, 174).

Yukarıdaki hedefler doğrultusunda belirlenmiş örnek proje konuları:

- Biz oksijensiz bir dünyanın insanlarıyız.
- Zekâmı neye borçluyum?

Proje tabanlı öğrenmede, proje sonucunda elde edilen ürünün niteliği, projenin sunuş biçimini etkilemektedir. Ürün bir kısa film ise, filmin nerede çekileceği, kaç dakika olacağı, nerede sunulacağı, film sonunda izleyicilerden görüşlerinin alınıp alınmayacağı öğretmen rehberliğinde öğrencilerin alacakları kararlarla belirlenmelidir. Ayrıca projelerinin sonuçlarının rapor olarak sunulması gereklidir. Yukarıdaki örnekte hazırlanmış olan kısa filmin senaryosunun rapor olarak teslimi gereklidir.

Öğrenciler tarafından hazırlanmış olan projelerin değerlendirme ölçütleri yine öğretmen ve öğrencinin ortak kararı ile belirlenmelidir. Böylelikle öğrenciler projenin her aşamasını dikkatlice gerçekleştirecek ve yapacakları her türlü hatanın ya da dikkatsizliğin neye mal olacağını bileceklerdir. Yani değerlendirme ölçütlerini bilmek öğrencilerin yaptıkları işi ciddiyetle yapmalarını sağlayacaktır.

Tablo:1.2.

Mili Eğitim Bakanlığı Tarafından Belirtilen Proje Değerlendirme Ölçütleri

Proje Değerlendirme Ölçütleri

Planlama Süreci		
Puanlar		İşlemler
5	( )	Çalışma sorularının uyum içinde çalışması.
5	( )	İşbölümünün sağlıklı biçimde gerçekleştirilmesi.
5	( )	Bilgi kaynaklarının belirlenmesi.
5	( )	Bilgi toplama için ayrıntılı zaman planının yapılması.
Bilgi Toplama		
Puanlar		İşlemler
5	( )	Bilgi kaynaklarının çoğuna ulaşılması.
5	( )	İlgili bilgilerin toplanması.
5	( )	İhtiyaç duyulan bilgilerin seçilmesi.
5	( )	Destekleyici resim,fotoğraf,clipart vb.materyal toplanması.
Bilgiyi Organize Etme		
Puanlar		İşlemler
5	( )	Bilgilerin sorulara cevap olacak biçimde nasıl düzenleneceği düşünüldüğü tasarılanması.
5	( )	Bilgiler ve destekleyici materyaller tasarıya uygun olarak bir araya getirilmesi.
5	( )	Bilgilerin kendi ifadelerimizle yeniden yazılması.
5	( )	Çalışmanın anlaşılır olup olmadığı konusunda diğer grupların görüşleri alınması.
Yazılı Rapor		
Puanlar		İşlemler
5	( )	Raporda yazım ve imla hatalarının kontrol edilmesi.
5	( )	Yazılı ve görsel unsurlar arasında bütünlük sağlanması.
5	( )	Geçiş bölümleri arasında bağlantılar kurulması.
5	( )	Kaynakça hazırlanması.
Sunu-Poster-Bülten-Broşür-Web Sayfası vb.		
Puanlar		İşlemler
5	( )	Sunu için rapordan özet çıkarılması.
5	( )	Özetin raporu tam olarak yansıtması.
5	( )	Sunun sözel açıklamalarla desteklenmesi.
5	( )	Sunu zamanının etkili olarak kullanılması.

(M.E.B., Tarihsiz b)

Proje çalışmaları, ele alınan konulara göre bireysel ya da grupla gerçekleştirilebilir. Fakat öğrenciler arasında dayanışma ve işbirliğinin sağlanması, liderlik becerilerinin gelişimi için grup çalışmaları proje tabanlı öğrenmede önemli bir yere sahiptir. Grupların heterojenliği çalışmanın verimliliği açısından gereklidir. Çünkü süreç pek çok beceriyi gerektirmektedir. Yazma, okuma, resim yapma, tasarım vb. Farklı becerilere sahip öğrencilerin bir arada olması takımları başarıya götürmektedir. Ayrıca takımdaki her öğrencinin proje katkısı söz konusu olacağından öğrencilerin kendine güven, sorumluluk duyguları da gelişecektir. Gruplar proje çalışmalarına başlamadan önce senaryoların belirlenmesi gereklidir.

Projeler geniş zaman dilimlerini kapsarlar. Öğrencilerin zamanı etkili kullanmaları için plan yapmaları gerekir. Zamanı nitelikli kullanmak açısından çalışma takviminin yapılması önemlidir.

Projeler üzerinde çalışan öğrencilerin daha sistemli olarak ilerlemelerini sağlamak için kontrol noktalarının oluşturulması gereklidir. Böylelikle öğretmen atılan her adımı takip edebilir, öğrenciler de attıkları adımların niteliği hakkında bilgi sahibi olabilirler.

Proje tabanlı öğrenmede bilgilerin öğrenciler tarafından toplanması kadar toplanan bilgilerin yine öğrenciler tarafından doğru olarak analiz edilmesi de önemlidir. Elde edilen bilgiler etkili bir şekilde analiz edilmezse proje bilgi yığınından öteye gidemez.

Bu aşamada bize yardımcı olabilecek bazı sorular aşağıda verilmiştir.

- 1) Toplanan bilgiler, daha önce belirlenen soruların yanıtları olacak biçimde gruplandı mı?
- 2) Bilgiler en uygun bilgi formlarında (grafik, tablo, kavram haritası, metin vb) düzenlendi mi ?
- 3) Bilgilerin düzenlenmesinde izlenecek sistematik (genelden özele, özelden genele vb.) belirlendi mi ?
- 4) Düzenlenmede bu sistematik izlendi mi ?
- 5) Bilgi birimleri arasındaki geçişler, anlam bütünlüğü kuralı gözetlenerek

gerçekleştirildi mi?

6) Yazılı sayısal ve görsel bilgi dengesi sağlandı mı ?

7) Bu bilgilerin birbirlerine göre tanımları belirlendi mi ?

8) Kendi görüşleriyle kaynaklardan alınan bilgilerin ilişkisi kuruldu mu? (Erdem, 2002, 178)

Kaptan ve Korkmaz (2001, 196) tarafından belirtilen proje tabanlı öğrenme yaklaşımında izlenmesi gereken adımlar aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo:1. 3.
Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Aşamaları

AŞAMALAR	YAPILACAK İŞLEMLER	ÖĞRETMENİN ROLÜ	ÖĞRENCİNİN ROLÜ
1. Konuyu ve alt konuları belirleme grupları kendi içinde organize etme	Öğrenciler kaynakları araştırabilir, bir çerçeve proje için sunular önerebilir.	Araştırmanın genel konusunu sunar, konuların ve alt konuların tartışılmasında gruplara rehberlik eder.	İlginç problemler yaratır, soruları kategorize etme, proje gruplarının oluşturulmasına katkıda bulunur.
2. Grupların proje planlarını oluşturması	Grup üyeleri hep birlikte proje planını yaparlar. Nereye ve nasıl gidecekleri, neleri öğrenecekleri gibi sorular hakkında karar verirler. Kendi aralarında iş bölümü yaparlar.	Grupların projelerini formüle etmelerine yardım eder, gruplarla toplantı yapar, gerekli materyalleri ve kaynakları bulmalarına yardım eder.	Ne çalışacaklarını planlar, kaynakları seçer, rolleri tanımlar, planların dağıtımını sağlar.
3. Projeyi uygulama	Grup üyeleri organize olur, verileri ve bilgileri analiz ederler.	Araştırma ve çalışma becerilerinin geliştirilmesine yardım eder, temel süreci ve grupları kontrol eder.	Sorular için cevapları araştırır. Veri toplar. Bilgiyi organize eder. Kaynak kişilerle görüşür. Bulgularını birleştirir ve özetler.
4. Sunuyu planlama	Üyeler sunularındaki temel noktaları belirler ve bulgularını nasıl sunacaklarına karar verirler.	Sunu için ders planları tartışılmasını ve süreç organize edilmesini sağlar.	Sununun temel noktalarına karar verilmesini, nasıl bir sunu yapılacağı planlamasını, sunu için materyaller (video, teyp, poster vb.) hazırlanmasını sağlar.
5. Sunuyu yapma	Sunular sınıfa ve belirlenen diğer yerlerde (başka sınıflarda, başka okullarda vb.) yapılır.	Sunular koordine edilir.	Sunucular sınıf arkadaşlarına geri dönü (feedback) verir.
6. Değerlendirme	Öğrenciler proje hakkındaki geri dönütleri paylaşırlar. Öğretmenler ve öğrenciler hep birlikte paylaşırlar.	Proje özetleri ve öğrenilenleri değerlendirilir.	Grup üyeleri olarak çalışmayı ve çalışmada öğrendiklerini yansırlar.

1.1.5 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımında Değerlendirme

Proje tabanlı öğrenmede değerlendirme; öğrencilerin bir konuyu kavrayıp kavradıklarını belirlemek amacıyla yapılmamaktadır. Değerlendirme; öğrencilerin işbirliği içerisinde çalışmayı öğrenip öğrenmediklerini, karşılaştıkları problemlere farklı çözümler getirip getiremedikleri, konuya yönelik açık uçlu sorular geliştirip geliştiremedikleri gibi becerilerin gelişimini değerlendirmektedir.

Değerlendirmede en önemli özellik sadece ürüne yönelik değil hem ürüne hem de sürece yönelik değerlendirme yapılmasıdır. Ayrıca öğrenciler sadece öğretmenleri tarafından değerlendirilmezler. Değerlendirme sürecinde öğrenciler kendilerini ve arkadaşlarını da değerlendirme imkânına sahiptirler.

Değerlendirmede çeşitli formlar bulunmaktadır. Bütün öğrenenler, geçmiş yaşantıları ve becerileri ne olursa olsun, birbirlerinden oldukça farklıdırlar. Bu nedenle değerlendirme etkinliklerini yeteri kadar öznel olması, uygun ve faydalı dönütler sağlaması gerekmektedir. Değerlendirmeciler, öğrenenlerin kendileri, aynı yaş grubu, öğretmenler ve konu alanı uzmanı olabilir. Değerlendirmenin birimleri tek tek öğrenenler, öğrenen grupları ve bütün bir sınıf olabilir. Değerlendirme de formatlar; yazma işleri (resmi okul veya ev ödevleri ve resmi olmayan kaynak ve dergiler), gözlemler, (grup etkinliklerinin ve bireysel çalışmaların gözlenmesi) sunumlar, informal tartışmalar ve sorular, proje tanımları ve final ödevleri olabilir (Yurtluk, 2005, 75).

Proje tabanlı öğrenme eğitimde bütünsel bir değişimi ve yeniden yapılanmayı gerektirmektedir. Geleneksel öğretim anlayışlarıyla, proje tabanlı öğrenme modeli bu değişimin daha iyi anlaşılabilmesi için tablolştırılmıştır (Demirel, Başbay, Uyangör ve Bıyıklı, 2001).

Tablo:1.4.

Proje Tabanlı Öğrenme ve Geleneksel Öğretim Modelinin Karşılaştırılması

Geleneksel Öğretim Modeli	Proje Tabanlı Öğrenme Modeli
Tasarımlamak, problemleri ve çözümünü tanımlamak önemlidir.	Tasarı öğrenciyle birlikte yapılır. Tek çözüm yoktur, çalışmaya başlandığında birden fazla çözüm yolu bulunabilir.
İçeriğe geniş yer verilir ve içerik için çok zaman harcanır.	İçerik değil, derinlemesine anlama önemlidir. Bir konu hakkında derinlemesine bilgi edinilir.
Bilgi düzeyi ön plandadır.	Prencipler, genel kavram ve düşünceleri kavramak ön plandadır.
Öğretmenlerin sınıf içerisinde güçlü bir yapısı vardır. (Ast-üst ilişkisi. Öğreten öğretmen)	Öğrencilerle birlikte öğrenen, onlarla birlikte araştıran ve sorgulayan öğretmen modeli. Öğrenen öğretmen.
Bütün cevapları bilen öğretmen, tek doğruya yönelim, ulaşılması beklenen doğru cevap vardır.	Öğrenciler cevapları bulmak için araştırma yaparlar; öğretmenler cevapları sabitleştiremez, çalışmalarla birlikte cevaplar değişim gösterir.
Öğrenciler öğretmenin öğrettiği bilgileri alan bireylerdir. Çoğunlukla sınıfta pasiftirler.	Katılımcı sınıf düzeni; öğrenciler etkinlikleri bizzat yapan bireylerdir.
Basit sınıf organizasyonu; bir öğretmen yirmi-yirmibeş öğrenci	Karmaşık organizasyon; öğretmen ve öğrenciler birlikte öğrenirler (öğrenenler vardır).
Belli bir disipline odaklanma hakimdir	Disiplinler arası etkileşim hakimdir.
Ürün önemlidir.	Ürün ve süreç birlikte önemlidir.
Standartlaştırma önemlidir.	Yeteneklerin gerçek göstergesi, gerçek yaşam dönütüdür.
Öğretmenin değerlendirmesi vardır.	Çözümüne yönelik sabırlı çalışmalar sonunda birlikte karar verme
Uzun dönemli hedefte; başarılı performans gösteren, testlerde başarılı olan birey	Uzun dönemli hedefte; hayat boyu öğrenen, özerklik kazanmış, problem çözebilen birey.

1.1.6 Proje Tabanlı Öğrenmenin Avantajları ve Dezavantajları

Proje Tabanlı Öğrenmenin Avantajları

Proje tabanlı öğrenme hem öğrencilere hem de öğretmenlere çok çeşitli yararlar sağlar. Artan sayıda akademik araştırma, proje tabanlı öğrenmenin öğrencilerin ilgisini çekmek, devamsızlığı azaltmak, işbirlikli öğrenme becerilerini geliştirmek ve akademik performansını geliştirmek için okullarda kullanımını destekler. Öğrenciler için, proje tabanlı öğrenmenin yararları şunları içerir:

1. Derse devamda artış, özgüvende gelişme ve öğrenmeye karşı gelişmiş tutumlar

2. Daha geleneksel sınıf etkinlikleri olduğundan daha fazla kendi öğrenmesinin sorumluluğunu alan, projelere dahil olmuş öğrencilerle; diğer modeller tarafından üretilmiş olanlarla eşit ya da onlardan daha iyi akademik kazançlar
3. Üst düzey düşünme, problem çözme, işbirliği yapma ve iletişim kurma gibi karmaşık becerileri geliştirme fırsatları
4. Kültürel açıdan çeşitlilik gösteren öğrenciler için bir strateji sağlayarak, sınıfta daha çeşitli öğrenme fırsatlarına erişim (M.E.B. , Tarihsiz c).

Öğrencilere tecrübelerini göstermek ve kanıtlamak için çeşitli yollar sunar.

1. Çeşitli zekâ alanlarını (kinestetik, görsel vb) uzlaştırır.
2. Öğrencilerin öğrenme stillerini karşılaştırır. Tek başına okuyarak öğrenenler, tekrar ederek öğrenenler, bir grup içinde okuyarak ya da tartışarak öğrenenler gibi.
3. Öğrencileri sadece karakteristik olarak yaptıkları şeyleri yapmaktan uzaklaştırır.
4. Teknolojik aletlerin egemenliğini destekler. Projeler, bilgisayar teknolojisi ve grafiklerle gösterilen sanatsal aletlerin kullanımı için ideal bir durum sağlar. Böylece öğrencilerin kapasiteleri genişler ve onları okulun dışındaki dünyaya hazırlar.
5. Sık sık pratik yapmayan öğrencilerin önlerini açmak için bir araç görevi yapar.
6. Öğrencileri işbirliğine yönlendirirken aynı zamanda şahsi öğrenmeleri de destekler.
7. Düşünmeyi ve bazı kişisel girişimlerin paylaşımını gerektiren öğrenme tecrübelerini ortaya koyar.
8. Grup çalışmaları ve görüşmelere dair çeşitli sosyal yeteneklerin gelişiminde öğrencilere yardımcı olur.
9. Birlikte çalışma ve bunun sonucu fikir ayrılığı başta olmak üzere içeriğin özümsemesi, değerleri, düşünce biçimlerini düzenler.
10. Öğrenme sorumluluğunun öğretmenden öğrenciye nakledilmesi için bir araç rolü oynar.
11. Öğrencileri yeni yetenekler denemeleri ve karşılaştıkları davranışları endişe verici olmayacak şekilde biçimlendirmeleri konusunda destekler (Hodgins, 2008).

Proje tabanlı öğrenmede öğrenenlerin yeteneklerini göstermelerinin ötesinde gerçek dünya doğrultusunda öğrenme önemlidir.

1. Öğrenme mevhumundaki temel unsurların yanı sıra yüksek düzeyde düşünme yeteneği kullanımını teşvik eder.
2. Risk, pozitif geri besleme ve seçme özgürlüğü sağlar.
3. Derin bir anlayış kazandırır.
4. Öğrenciler kendi öğrenmelerinden sorumludurlar.
5. Öğrenciler öğretim programı içerisinde kendi öğrenme mülkiyetlerine sahiptirler.
6. Projeler anlamlı öğrenmeyi destekler, öğrencilerin geçmiş performansları ile yeni öğrenilenler birbirleri ile ilişkilidir (Kraft, 2005).

Araştırmalar göstermektedir ki proje tabanlı öğretilme, öğrenme kabiliyetini artırır ve öğrencilerin kompleks, yeni problemlere uğraşmaları sayesinde ileri düzeydeki kavrama gelişimini etkiler. Proje tabanlı öğrenme öğrencilere planlama, haaberleşme gibi yöntemler ve prosedürler öğretir; fakat yine de başarılı bir proje tabanlı öğrenme de gerekli olan davranış ve stratejileri öğrenmek için hem öğretmen hem de öğrencilere “zaman” gereklidir. Araştırmalara ilaveten öğretmenlerden gelen tatmin edici raporlara göre proje tabanlı öğrenme; kesin, amaca uygun ve eğitici modeller kullanır. Bu eğitici modeller güvenilir araştırmaları ve öğrencilerin bireysel öğrenmelerini destekler. Akademik yeterliliğin teşvik edilmesi ve eğitimin geleneksel amaçlarının karşılanması süresince, proje tabanlı öğrenme bugünün öğrencileri için önemli avantajlar sağlar. Öğretmen raporlarına göre:

1. Öğrencilerin hem “fark etme“ hem de “yapma“ larına yardımcı olarak, düşünme ve anlama arasında iki ayrı gruba bölünmelerinde başarı sağlar.
2. Problem çözerken pratik yetenekler kazanmaları, iletişim kurmaları ve bireysel başarıları konusunda öğrencileri destekler.
3. Kişisel ve mesleki başarı, yurttaşlık sorumlulukları, ömür boyu öğretilme ile birlikte düşünce alışkanlıklarının gelişimini destekler.
4. Öğretim programları, konu ile ilgili açıklamaları ve toplumsal sorunları kaynaştırır.
5. İçerik ve yetenek ile ilgili performans belirler. Böylece sorumluluğu, amaçları sıralamayı ve performans gelişimini destekler.
6. Farklı gruptaki öğrenciler arasında pozitif iletişim ve işbirliği ilişkisi yaratır.

7. Çeşitli yetenek düzeylerine ve öğrenme stillerine sahip öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılar.
8. Sıkılmış ve ilgisiz öğrencileri motive eder ve cesaretlendirir (BIE, 2007).

Proje tabanlı öğrenme, motivasyonu artırır.

1. Problem çözme yeteneğini artırır.
2. Kütüphane araştırma yeteneğini geliştirir.
3. İşbirliğini artırır.
4. Kaynak kullanma yeteneğini geliştirir (ISTE, 1997).

Proje Tabanlı Öğrenmenin Dezavantajları

Proje tabanlı öğrenmenin yukarıda sıralanan avantajlarının yanısıra birtakım dezavantajları da söz konusudur. Bu dezavantajlar:

1. Öğretmenin iş yükünü ve sorumluluklarını artırabilir.
2. Öğrenme için ayrılan süre artabilir.
3. Araştırmanın sınırlıları iyi çizilmezse, konuda aşırı bir sapma ve dağılma gözlenebilir.
4. Ekonomik açıdan daha maliyetli olabilir.
5. Öğretmenler öğrencilere sorumluluk vermekten çekinebilir çünkü öğrenciler ve okul şartları proje tabanlı öğrenme yaklaşımı için yeterli donanıma sahip olmayabilir.
6. Ailelerin beklentileri engel oluşturabilir. Birçok aile, çocukların nasıl öğrendiklerini öğrenmekten çok onlardan iyi not beklerler. Öğretmenlerden kesin roller beklerler. Aynı zamanda aileler çocuklarına çok fazla yardım ederek okulun öğrenme yeterliliğini geliştirme girişimini bozabilirler.
7. Birçok öğrenme etkinliğinde öğretmenler ya da aileler yöntemi ele almaları gerektiğini hissederler, çünkü öğrencilerin bunları yerine getiremeyeceklerini gözlemlerler. Böylece proje tabanlı öğrenme yaklaşımının geçerliliği ve güvenilirliği engellenmiş olur (Uzun, 2007, 15-16).

Proje tabanlı öğrenmeyi sınıfa getiren öğretmenler, başarılı olmak için yeni öğretim stratejileri benimsemek zorunda kalabilirler. Öğretmenin bir rehber ya da kolaylaştırıcı rolü üstlenmesi, çoğu eğitimciye öğretilen bir tarz değildir, hatta

öğretmeleri için öğretilen bir tarz da değildir. Öğretmenlerin karşı karşıya geldikleri belli zorluklar şunları içerir:

1. İyi projelere olanak sağlayan durumların farkına varmak
2. Problemleri, öğrenme fırsatları olarak yapılandırmak
3. Disiplinlerarası projeler geliştirmek için meslektaşlarla işbirliği yapmak
4. Öğrenme sürecini yönetmek
5. Uygun olan yerlere teknolojiyi katmak
6. Gerçeğe uygun değerlendirme sistemleri geliştirmek

(M.E.B., Tarihsiz c).

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımında konu seçimi etkinliklerin gerçekleştirilmesi ve çalışmanın verimi açısından çok önemlidir. Bir ünite içinde tüm konular için proje yöntemi kullanılmalı mıdır? Hangi konulara proje yöntemi için öncelik verilmelidir? Zaman kısıtlı ve yıl içinde daha çok konu işlenmesi gerektiğinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının kapsam dışı olduğu düşünülebilir. “Müfredatınızdaki hangi konular ödev ve ders anlatımı ile yapılabiliyor?” “Hangi bölümlerin derinlemesine işlenmeye ihtiyacı vardır?” Müfredattaki en önemli fikirleri yansıtan konular bulunmalı ve bunlara proje de yer verilmelidir (Uzun, 2007, 16).

1.1.7 Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı İle İşlenen Sosyal Bilgiler Dersinin Özellikleri

Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler sık sık karıştırılmakta ve kimi zaman birbirleriyle eş anlamlı olarak kullanılmaktadırlar; fakat bunlar birbirlerinden farklı olan iki kavramdır. Bu ayrımı belirtmek amacıyla tanımlarının yapılmasında yarar vardır.

Sosyal Bilimler, insanların diğer insanlarla ve toplumla olan ilişkilerini inceleyen bir disiplinler topluluğudur. Sosyal Bilgiler ise, Sosyal Bilimlerin bulgu ve araştırmalarının, bir toplumda yaşayan insanlar için gerekli olan temel ve ortak öğelerini kapsamaktadır. Bir toplumu oluşturan bireylerin, o toplumdaki yaşayışı, ilişkileri, kültürü, öteki toplumlarla olan ilişkiler içindeki yerini ve bu konulardaki ortak ve temel bilgilerin oldukça kapsamlı bir bölümünü Sosyal Bilgiler oluşturur. Sosyal Bilgiler öğretiminde içerik, genellikle Sosyal Bilimlerle ilgili disiplinlerden seçilir.

Toplumsal yaşamdaki düzenlemeler, her türlü ilke ve genellemeler bu alanın konusu olabilir (Sözer, 1998, 10).

Genel olarak Sosyal Bilgilere, Sosyal Bilimlerin öğretim için seçilmiş ve değişmediği kabul edilen bölümleri olarak bakılmakta ve 11-15 yaşları arasındaki öğrencilerin programlarında yer verilmektedir (Deveci, 2003, 4). Sosyal Bilimler bilginin yapısı açısından yapılan bir tasniftir. Sosyal Bilgiler ise program yapısını ilgilendiren bir tasniftir. Birincisi bir bilgi kategorisidir; ikincisi ise bir program kategorisidir. Sosyal Bilimler insanoğlunun sosyal ilişkilerini konu edinen bilgi kategorisidir (Varış, 1996, 131).

Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilgili bilgi üreten ve bu alanda uluslar arası en büyük kuruluşlardan biri olan ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (National Conclave Social Studies, NCSS) ise, Sosyal Bilgileri şu şekilde tanımlamıştır:

Sosyal Bilgiler vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinlerarası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal Bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal Bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı, global bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak, kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirebilmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (Öztürk ve Dilek, 2004, 16).

Sosyal Bilgiler dersi sahip olduğu pek çok özelliği ile proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulanmasına verimli bir ortam sağlamaktadır. Bu özelliklerden ilki disiplinler arası bir yapıya sahip olmasıdır. Sosyal Bilgiler dersinin pek çok bilgi temelleri mevcuttur. Bu çoklu disiplinler yapı sayesinde öğrenciler pek çok bilgi temelini genel özellikleri hakkında bilgi sahibi olmakta ve bu temellerin sahip olduğu bilgi birikiminin sistematik bir şekilde öğretim programlarına yansması sonucu her yaş grubuna uygun olarak bu mevcut bilgi temelleri içerisindekiengin bilgilerden faydalanmaktadırlar. Proje tabanlı öğrenmede de disiplinler arası yapı önem taşımaktadır. Gerçekleştirilecek projenin araştırılmasından, uygulanmasına, raporundan,

sunumuna kadar atılan her adımda farklı disiplinlerden yararlanılmaktadır. Bu noktada Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak öğretme-öğrenme yaklaşımları içerisinde proje tabanlı öğrenme yer almaktadır.

Bir diğer özellik ise Sosyal Bilgiler dersinin öğrenciyi toplumsal yaşama hazırlamasıdır. Öğrenciler bu derste toplumsal yaşamları ile iç içedirler. Okul da toplumsal yaşamdan ayrı düşünülemez. Dolayısıyla öğrencilerin toplumsal yaşamlarını okul ortamında devam ettiren disiplinlerin başında Sosyal Bilgiler dersi yer almaktadır. Proje tabanlı öğrenmede de amaç, okulun toplumsal yaşamın ta kendisi olması, derslerde kalıplaşmış bilgilerin öğrencilere aktarılması yerine toplumsal konuların eleştirel bakış açısı ile işlenmesi, çözümler aranmasıdır. Sosyal Bilgiler dersinin genel amacı ile proje tabanlı öğrenme yaklaşımının genel amacı arasında bir benzerlik olması nedeni ile de proje tabanlı öğrenme, Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak bir öğretme-öğrenme yaklaşımıdır.

Sosyal Bilgiler dersi ile öğrencilerde gelişecek amaçlar ile proje tabanlı öğrenme yaklaşımının öğrencilerde geliştirmeye çalıştığı özellikler de benzerlik göstermektedir. Bu aşamada Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilerde geliştireceği amaçları sıralamak yeterli görülmektedir.

- 1) Sosyal Bilgiler dersinde çocuğun düşünme yeteneği gelişir.
- 2) Sosyal Bilgiler öğretimi ile çocuğun insanlarla olan ilişkileri gelişir; böylece çocuklar işbirliği içinde çalışabilen, açık görüşlü, hoşgörülü, kendine güvenen, yaratıcı bireyler olarak yetişir.
- 3) Sosyal Bilgiler derslerinde çocuklara temel yurttaşlık ve sorumlulukları kavratılır; anayasanın ve öteki yasaların öngördüğü davranış biçimleri benimsetilir.
- 4) Çocuklara ekonomi bir bakış açısı kazandırır. Toplumun ekonomik işleyişi, ülke kaynaklarının önemi ve korunması, çevreyi koruma, iş ve meslekleri tanıma, gereksinimleri sıralama gibi özellikleri kazanma Sosyal Bilgiler derslerinde gerçekleştirilmektedir (Deveci, 2003, 6).

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları üzerinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının etkisini belirlemektir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Bilinçli bir yurttaş olarak demokratik değerleri benimseyen, topluma uyum sağlayabilen, sahip olduğu bilgileri günlük yaşamına aktarıp karşılaştığı problemlere çözümler üretebilen bireyler yetiştirmeyi amaçlayan Sosyal Bilgiler dersi, ilköğretim programında yer alan temel derslerden biridir. Bu dersin öğrenciler, öğretmenler ve veliler tarafından ezber gerektiren bilgiler bütünü olarak algılanması, dersin amaçlarına ulaşabilmek için geleneksel öğretim yöntemlerinin ağırlıklı olarak kullanılması, Sosyal Bilgiler dersinden en üst düzeyde yararlanma olanağını kısıtlayacaktır.

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinden verim elde etmeleri, dersin amacına ulaşılması için yapılması gerekenlerden biri öğretme-öğrenme sürecinde farklı öğretim yaklaşımlarına yer vererek öğrencilerin derse olan ilgilerini, güdülerini artırmaktır. Öğretmenler dersin özelliklerine uygun öğretim yaklaşımlarını seçerken araştırma bulgularından da faydalanmaktadırlar. Bu nedenle yaklaşımların ve yöntemlerin öğretimde etkililiğini sınavan araştırmaların yapılması öğretmenlere bu yönde katkı sağlayacaktır.

Bu araştırmanın, Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak öğretim yaklaşımlarından biri olan proje tabanlı öğretimin öğrencilerin akademik başarılarına olan etkisini ortaya koyması, bu alanda yapılacak diğer çalışmalara ışık tutması ve Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılacak farklı yaklaşımların öğrencilere sağladığı kazançları belirlemeye çalışması yönünden önemli olduğu söylenebilir.

1.4 Problem Cümlesi

İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları üzerinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının etkisi nedir?

1.5 Alt Problemler

İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları üzerinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının etkisiyle ilgili olarak;

1. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrenciler ile geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem öncesi Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrenciler ile geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem öncesi ve deneysel işlem sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem öncesi ve deneysel işlem sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.6 Denenceler

İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları üzerinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının etkisiyle ilgili olarak;

1. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrenciler ile geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem öncesi Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir fark yoktur.

2. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrenciler ile

geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir fark vardır.

3. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem öncesi ve deneysel işlem sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir fark vardır.

4. Geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem öncesi ve deneysel işlem sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir fark yoktur.

1.7 Sayıtlar

1. Kontrol altına alınamayan değişkenler deney ve kontrol gruplarını eşit olarak etkilemiştir.

2. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrenciler uygulama süresince birbirleri ile etkileşimde bulunmamışlardır.

1.8 Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “İnsanlar ve Yönetim” ünitesi ile,
2. Araştırmada elde edilen bulgular 2007-2008 öğretim yılının ikinci döneminde Malatya Merkezdeki Fatih İlköğretim Okulu 4-A ve 4-D sınıflarına devam eden öğrencilerden elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.9 Tanımlar

Proje:“Öğrenenlerin serbest bir biçimde seçtiği ve isteyerek üzerinde çalıştığı her türlü etkinlik ve harekettir ” (Akçin, 2006, 41).

Proje tabanlı öğrenme:“Bireysel ya da küçük gruplar aracılığıyla doğal koşullar altında yaşama benzeyen bir yaklaşımla problemlerin çözümünü amaçlayan bir öğrenme yaklaşımıdır” (Korkmaz ve Kaptan, 2001, 193).

Geleneksel öğretim programı: “Genellikle akademik ve daha çok kültürel dersler ile konuları kapsayan ve kuramsal çalışmalara olanak sağlayan öğretim programı” (Oğuzkan, 1974).

Sosyal Bilgiler Dersi: Sosyal Bilgiler bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresi ile etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (Yetkin ve Daşcan, 2006, 598).

BÖLÜM II

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Konu İle İlgili Yerli Çalışmalar

Erdem ve Akkoyunlu (2002) tarafından hazırlanan “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Beşinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütülen Ekiple Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Bir Çalışma” adlı araştırmada iki özel okuldaki beşinci sınıf öğrencileri, sınıf öğretmenleri ve bilgisayar öğretmenleri ile çalışılmıştır. Okulların birinde öğrenciler bilgisayar öğretmenleri ile, diğerinde ise sınıf öğretmenleri ile çalışmışlardır. Bunun nedeni öğretmen yeterliklerinin öğrenci ürünlerinin niteliğine yansımalarını görmektir. Sonuç olarak; sınıf öğretmeni yetiştiren kurumların programlarında teknoloji eğitiminin yoğunlaştırılması önerilirken, bilgisayar öğretmenlerinin birkaç yıldan bu yana akademik eğitimle yetiştirilmelerinin önemi vurgulanmış, halihazırda var olan öğretmenlerin işbirliği yaparak çalışmaları ve düzenlenecek hizmet içi eğitimlerle yetiştirilmeleri önemli görülmüş, öğrencilerimize vereceğimiz çalışmaların sınırlarını dar tutmamızın verimlilik açısından önemli olduğu belirtilmiştir.

Gültekin (2005) tarafından hazırlanan “İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrenme Ürünlerine Etkisi” adlı araştırmasında nicel ve nitel yöntemler birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Nitel boyutunda ise araştırmaya katılan öğrencilerin ve sınıf öğretmenin proje tabanlı öğrenmeye ilişkin görüşlerini almak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Araştırma sonucunda, proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı deney grubundaki öğrencilerin akademik başarıları ile proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulanmadığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine istatistiksel bakımdan anlamlı fark bulunmuştur. Ayrıca, araştırmaya katılan deney grubu öğrencileri ve sınıf öğretmeni, proje tabanlı öğrenmenin, öğrenmeyi zevkli ve eğlenceli kıldığını; kolay, kalıcı ve anlamlı öğrenme sağladığını; öğrencilere el becerisi, araştırma becerisi ve rol yapma becerisi gibi beceriler kazandırdığını belirtmişler; ancak, grup üyeleri arasında

tartışmalar yaşandığını ve projeleri gerçekleştirirken zorluklarla karşılaşıldığını ifade etmişlerdir.

Başbay (2005) tarafından hazırlanan “Basamaklı Öğretim Programı İle Desteklenmiş Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Öğrenme Sürecine Etkileri” adlı araştırmasında proje tabanlı öğrenme ortamına katkılarının ortaya konulması amacıyla kurgulanmıştır. Araştırma iki aşamada gerçekleştirilmiş; güz yarıyıl etkinlikleri işbirlikli proje tabanlı öğrenme etkinlikleri, bahar yarıyıl ise basamaklı öğretim programıyla desteklenen bireysel öğrenme görevlerine odaklanılan proje tabanlı öğrenme anlayışı işe koşulmuştur. Araştırmada nitel ve nicel veri toplama yöntemleri birlikte kullanılmış, öğrenme süreci gözlenmiş, öğretmenlerin ve öğrenenlerin görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular hem grupla yürütülen proje tabanlı hem de basamaklı öğretim programıyla desteklenmiş proje tabanlı öğrenme etkinliklerinin öğrenme sürecine olumlu katkılar getirdiğini ortaya çıkarmıştır. Grup çalışmalarında işbirlikli çalışma becerileri gelişmiş ve basamaklı öğretim programının sorumluluk bilincinin artmasında katkı sağlayıcı rolü olduğu görülmüştür.

Yılmaz (2006) tarafından hazırlanan “İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrenenlerin Akademik Başarıları, Yaratıcılıkları ve Tutumlarına Etkisi” adlı araştırma deneysel bir çalışma olup, kontrol gruplu ön test-son test deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada deney ve kontrol grupları random olarak seçilmiştir. Çalışmada, deney grubunda, proje tabanlı öğrenmeye dayalı bir yöntem izlenirken, kontrol grubunda geleneksel yöntem kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak başarı testi, tutum ölçeği, Torrance yaratıcılık testi kullanılmıştır. Yapılan nicel analizler sonucunda; elde edilen sonuçlara göre; proje tabanlı öğrenmenin deney grubu öğrencilerinin, başarı düzeylerinin arttığı, Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumlarının yükseldiği, yaratıcılık düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir.

Haliloğlu ve Asan (2004) tarafından hazırlanan “Proje tabanlı Öğrenme Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Okullarında Yürütülen (Seçmeli) Bilgisayar Derslerindeki Etkililiği” adlı araştırmada proje tabanlı öğrenme yönteminin ilköğretimin ikinci kademesindeki öğrencilerin bilgisayar kullanma becerilerine etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma deneysel bir çalışma olup deney ve kontrol grupları kura ile

belirlenmiştir. Müfredatta bulunan aynı konuları kontrol grubu geleneksel yöntemle işlerken, deney grubu proje tabanlı öğrenme yöntemi ile işlemiştir. Araştırmada Uygulama Testi, Grup Değerlendirme ve Kendini Değerlendirme formları kullanılmıştır. Uygulama testi deney ve kontrol gruplarına araştırma öncesi ve sonrası olmak üzere iki kere uygulanmış ve öğrenci başarıları testip edilerek değerlendirilmiştir. Sonuç olarak proje tabanlı öğrenme yönteminin ilköğretimin ikinci kademesindeki öğrencilerin bilgisayar kullanma becerisine anlamlı katkısı olduğu bulunmuştur.

Coşkun (2004) tarafından hazırlanan “Coğrafya Öğretiminde Proje Yaklaşımı“ adlı çalışma proje, proje türleri ve coğrafya öğretiminde proje çalışmasına yönelik bir örneği kapsamaktadır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular; proje metodu öğrenciyi aktif kılan yöntemlerden birisidir. Proje çalışmaları öğrencinin; yeteneklerini keşfetmesini, probleme çözme becerisini, yaratıcılığını ortaya koymasına yardımcı olan bir uygulama şeklidir. Proje çalışmalarıyla öğrenci, bilimsel düşünme becerisinin temel prensiplerini ilköğretim ve orta öğretim kademelerinde öğrenmeyi başarabilir. Herşeyden önemlisi de coğrafya dersini orta öğretimde daha sevimli hale getirebilir. Bu yüzden orta öğretim coğrafya derslerinde öğretmenler proje çalışmalarına da yer vermelidir.

Akçin (2006) tarafından hazırlanan “Aktif Öğretim Yöntemi Olarak Proje Tabanlı Öğretim: İlkeleri, Yararları ve Aşamaları“ adlı çalışmada aktif öğretim yöntemlerinden proje tabanlı öğretim yönteminin öğrenme- öğretim süreçlerinde kullanılmasının önemi, yöntemin ilkeleri, yararları ve aşamaları üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak; öğrencinin aktif katılımını, sorun çözme, karar verme, yaratıcı olma becerilerini arttıran proje tabanlı öğretim yöntemi, aktif öğretim yöntemi olarak sistematik bir şekilde ele alınmalı, ilkeleri, yararları-sınırlılıkları ve aşamaları doğrultusunda uygun rehberlikle öğrenme-öğretim ortamında farklı konularda kullanılmalıdır.

Korkmaz ve Kaptan (2002a) tarafından hazırlanan “Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının İlköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarı, Akademik Benlik Kavramı ve Çalışma Sürelerine Etkisi“ adlı araştırma, deney ve kontrol grubu olmak üzere iki grup üzerinde gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda, aynı zamanda da

geleneksel bir metot olan, öğretmen ve ders kitabı merkezli öğrenme yaklaşımı uygulanmıştır. Deney grubunda ise proje tabanlı öğrenme yaklaşımına dayalı bir fen öğretimi uygulanmıştır. Gruplardaki öğretmen ve öğrenci özellikleri benzerdir. Deneysel süreç sonucunda akademik başarı, akademik benlik kavramları ve çalışma süreleri açısından deney grubu lehine, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Korkmaz ve Kaptan (2002b) tarafından hazırlanan “Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Yaratıcı Düşünme, Problem Çözme ve Akademik Risk Alma Düzeylerine Etkisi” adlı araştırma, eşit olmayan ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın verilerini öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini ölçmek için Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekilsel A Formu, problem çözme becerilerini ölçmek için Mantıksal Düşünme Grup Testi, öğrencilerin öğrenme durumlarına ve güçlüklerle mücadele etmedeki cesaretlerini ve istekliliğini/isteksizliğini ölçmek üzere Cliford Akademik Risk Alma Ölçeği oluşturmaktadır. Çalışmanın sonuçları şöyle özetlenebilir; deneysel işlem sonrası yaratıcı düşünme, problem çözme becerisi ve akademik risk alma düzeyleri açısından gruplar arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark gözlemlenmiştir.

Korkmaz ve Kaptan (2002) tarafından hazırlanan “Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı” adlı çalışmada; proje tabanlı öğrenme yaklaşımı nedir? Proje tabanlı öğrenme sürecinin temel özellikleri nelerdir? İlköğretim okullarında fen eğitimi açısından proje tabanlı öğrenme süreci nasıl düzenlenmelidir? Fen eğitiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı etkisi nasıldır? sorularına cevap verilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak; derslerin işleniş sırasında fen eğitiminin doğasından anlaşılacağı üzere, derslerde düz anlatımdan mümkün mertebe kaçınılmalı, bütün eğitim düzeylerindeki öğrencilerin öğrenme etkinliklerine çeşitli düzeylerde aktif olarak katıldıklarında en iyi öğrendikleri, bu etkinliklerin ilköğretim sınıfları için pratikliği kanıtlandığından bu noktada kullanılması önerilen fen eğitimindeki yeni yaklaşımlar arasında proje tabanlı öğrenme yaklaşımı yer almaktadır.

Demirel, Başbay ve Uyangör (2001) tarafından hazırlanan “Proje Tabanlı Öğrenme Modelinin Öğrenme Sürecine ve Öğrenci Tutumlarına Etkisi” adlı çalışmada proje tabanlı öğrenmenin öğrenme sürecindeki ve öğrenci tutumlarına yönelik etkileri

araştırılmak istenmiş, söz konusu modelin öğretim süreci ve öğrenci davranışları üzerinde nasıl bir etkiye neden olduğu betimlenmeye çalışılmıştır. Çalışma deneysel yöntem kullanılarak yapılmıştır. Deney deseni olarak denk kontrol gruplu deney deseni kullanılmıştır. Deney grubunda proje tabanlı öğrenmeye yönelik etkinliklere yer verilirken, kontrol grubunda geleneksel öğretim kullanılarak dersler işlenmiştir. Sonuç olarak; öğrenciler çalışmalar ile elde ettikleri bilgileri diğer gruplarla paylaşarak gruplar arası işbirliğini gerçekleştirmişlerdir. Dersler içerisinde yapılan etkinliklere öğrencilerin büyük çoğunluğu etkin olarak katılmıştır. Bu sayede sınıfta etkin öğrenme ortamı oluşmuştur.

Erdem (2002) tarafından hazırlanan “Proje Tabanlı Öğrenme“ adlı çalışma bireylere kazandıracığı nitelikler açısından oldukça önemli olan proje tabanlı öğrenme anlayışının öngördüğü öğrenme sürecini açıklamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak; proje tabanlı öğrenme, değişen, görelî ve hızla artan bilgiyi, son derece sınırlı zaman dilimlerinde , teknoloji tabanlı öğrenme ortamında, bireyi, problem çözebilen, analitik ve eleştirel düşünebilen , araştırma yapabilen, sorumluluk alabilen ve işbirliği içinde çalışabilen bir birey haline getirecek biçimde kazandırmamızı sağlayabilecek güçte bir anlayış olduğu belirtilmiştir.

Cengizhan (2007) tarafından hazırlanan “Proje Temelli ve Bilgisayar Destekli Öğretim Tasarımlarının; Bağımlı, Bağımsız ve İşbirlikli Öğrenme Stilllerine Sahip Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Öğrenme Kalıcılığına Etkisi” adlı araştırmasında 2x3'lük gruplar arası faktöriyel desen, araştırma modeli olarak belirlenmiştir. Araştırmada birinci faktör olan öğrenme stillerinin düzey sayısı, bağımlı, bağımsız ve iş birlikli olmak üzere üç; ikinci faktör olan öğretim tasarımların düzey sayısı da bilgisayar destekli ve proje temelli olmak üzere ikidir. 2 şubeden oluşan deney grupları tesadüfî yöntemle belirlenmiştir. Deney gruplarından birinde proje temelli, diğerinde ise bilgisayar destekli öğretim tasarımı uygulanmıştır. Araştırmada, öğrenme stili ölçeği, akademik başarı testi, proje temelli öğretim tasarımı ve bilgisayar destekli öğretim için kullanılan özel öğretici program yazılımı olmak üzere 4 materyal kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; bağımlı ve bağımsız öğrenme stiline sahip öğrencilerin bilgisayar destekli, iş birlikli öğrenme stiline sahip öğrencilerin ise proje

temelli öğretim tasarımlarında daha başarılı ve öğrenmelerinin daha kalıcı olduğu belirlenmiştir.

2.2 Konu İle İlgili Yabancı Çalışmalar

Stewart (tarihsiz) tarafından yapılan “The Effect of Project Based Instruction Using Technology on Academic Achievement” (“Teknoloji Destekli Proje Tabanlı Yaklaşımın Akademik Başarı Üzerine Etkileri”) çalışma teknoloji destekli proje tabanlı öğrenme yaklaşımının Sosyal Bilgiler dersi akademik başarıları üzerine etkilerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma her biri 25 kişiden oluşan toplam 50 kişilik 8. sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrencileri ile sınırlıdır. Eşitlenmemiş kontrol gruplu ön-test son-test modeli araştırma deseni olarak kullanılmıştır. Gruplardan biri teknoloji destekli proje tabanlı öğrenme yaklaşımıyla diğeri ise geleneksel öğretim yaklaşımıyla ders işlemişlerdir. Çalışma bir akademik yıl boyunca sürmüştür. Sonuç olarak; teknoloji destekli proje tabanlı öğrenme yaklaşımının akademik başarı üzerinde kesin bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Barak ve Dori (2004) tarafından yapılan “Enhancing Undergraduate Students' Chemistry Understanding Through Project-Based Learning in an IT Environment” (“Bilgi Teknolojisi Ortamı İçerisindeki Proje Öğrenme Yöntemiyle Üniversite Öğrencilerinin Kimya Kavrayışlarının Geliştirilmesi”) adlı çalışma üniversite birinci sınıf öğrencilerinin kimya kavrayışlarının artmasında bilgi teknolojisi destekli proje tabanlı öğrenme yaklaşımının etkilerini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada denk kontrol gruplu ön-test son-test deseni kullanılmış, nitel ve nicel veri toplama teknikleri birlikte ele alınmıştır. Niceliksel analizler; ön-test, son-test ve final testi, niteliksel analizler ise projeye katılmış deney grubu öğrencilerinin performanslarını yansıtır. Deney grubu öğrencileri dersi bilgi teknolojisi destekli proje tabanlı öğrenme yaklaşımıyla işlerken kontrol grubu öğrencileri geleneksel öğretim yaklaşımıyla ders işlemişlerdir. Niceliksel analiz sonuçlarına göre deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre son-test ve final testinde daha başarılı oldukları, niteliksel analiz sonuçlarına göre ise web tabanlı araştırma aktiviteleriyle desteklenen proje tabanlı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin zihinsel yeteneklerinin

gelişimine yardımcı olduğu, öğrencilerin kimya kavramlarını, teorilerini, moleküllerin yapılarını anlama güçlerinin geliştiği tespit edilmiştir.

Hummel (2006) tarafından yapılan “Integrating Project-based Learning and Poetry Teaching” (“Proje Tabanlı Öğrenme ve Şiir Öğretiminin Birleşimi”) adlı çalışma proje tabanlı öğrenmenin öğrencilerin şiir sanatı ile ilgili öğrenmeleri üzerine etkilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma öğrencilerin motivasyonlarını, anlayışlarını ve şiir sanatı ile teknolojinin birleşme durumlarını inceler. 2 spesifik araştırma sorusu vardır. 1) Proje tabanlı öğrenme şiir öğrenimini nasıl etkiler? 2) Teknoloji öğrencilerin projelerini kişiselleştirmelerinde ve şiirle ilgilenmelerinde nasıl yardımcı olur? Araştırma 9. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veriler, ön-test son-test, durum değerlendirmesi, öğrenme stili envanteri ve proje sonuçlarından oluşmaktadır. Sonuç olarak; tüm öğrencilerin öğrenme stilleri göz önüne alınmaksızın proje değerlendirmelerin geleneksel değerlendirmelere nazaran öğrencilerin ortalama puanlarında artış yarattığı, proje tabanlı öğrenme ve teknolojinin birleşiminin öğrencilerin motivasyonlarını, anlayışlarını ve öğrenmelerini arttığı, proje yaklaşımlarının pozitif yönde olduğu, teknolojinin şiir sanatını çok etkilediği, öğrenciler için eğlenceli hale getirdiği, yaratıcılıklarını arttırdığı savı doğrulanmıştır.

Thomas (2000) tarafından hazırlanan “A Review of Research on Project Based Learning” (“Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Yapılan Araştırmaların İncelenmesi”) adlı çalışma, çoğu birkaç yıl içerisinde olmak üzere yaklaşık on yıllık bir araştırma geçmişi bulunan, henüz hakkında geniş bir alan araştırması yapılmamış olan ve proje tabanlı öğrenme yaklaşımı olarak adlandırılan öğretme ve öğrenme modeli ile ilgili araştırmaları incelemek amacıyla yapılmıştır. İnceleme, sekiz ana başlığı kapsamaktadır. Bunlar; proje tabanlı öğrenmenin tanımı, proje tabanlı öğrenme araştırma ve uygulamalarının destekleri, proje tabanlı öğrenmenin geçerliliği üzerine araştırmalar, proje tabanlı öğrenmede karakteristik öğrenci rolleri, uygulama araştırmaları, proje tabanlı öğrenmenin etkililiğinin gelişimi üzerine araştırmalar, sonuç ve gelecekteki proje tabanlı öğrenme araştırmaları için açıklamalardır. Sonuç olarak; öğrencilerin özellikle karışık projelerde bireysel görevlerden değişik faydalar sağladıkları, bu faydaların başlıcalarının sorgulama, zaman yönetimi, doğrudan doğruya gözlem, teknolojik aletlerin kullanımı olduğu, proje tabanlı öğrenmenin eğitimde

geleneksel metottan daha popüler olduğu, öğretmenler arasındaki işbirliğini ve profesyonelliği artırdığı, birtakım öğrencilerin öğrenmeye olan ilgilerinin ve katılımlarının arttığını, kendilerine güvenlerini geliştirdiği belirtilmiştir.

Grant (2002) tarafından yapılan “Getting a Grip on Project-Based Learning: Theory, Cases and Recommendations” (“Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Bir Görüş: Kuram, Örnekler ve Tavsiyeler”) adlı çalışma, proje tabanlı öğrenmenin teorik temellerini, bu yaklaşım üzerine yapılan diğer araştırmaları incelemek, benzer ve farklı yönlerini ortaya koymak ve yaklaşım hakkında bir takım öneriler geliştirmek amacıyla yapılmıştır. Sonuç olarak; proje tabanlı öğrenme yaklaşımının sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin nasıl öğrendiklerini anlamaları için iyi yaklaşım olduğu, proje tabanlı öğrenme yaklaşımı kullanılmadan önce uygulama süreci hakkında bilgiler edinilmesi gerektiği, önceden hazırlanmanın önemli olduğu, bunun içinde yapılmış birkaç örneğin incelenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Carborano, Rex ve Chambers (2004) tarafından yapılan “Using Lego Robotics in a Project-Based Learning Environment” (“Proje Tabanlı Öğrenme Ortamında Lego Robotlarının Kullanımı”) adlı çalışmalarında yeni keşfedilen lego robot teknolojisinin öğrenmeye faydaları, orta okul öğrencileri tarafından proje tabanlı öğrenme ortamında üstlenilen çeşitli lego yapım görevleri ve onların çalışmalarında akılda kalıcı örnek ürünler, öğretmenlerin sınıf ortamında dijital kamerayı etkili bir şekilde kullanma yollarını açıklamaktadırlar. Sonuç olarak; basit görevleri yapabilecek robot dizaynlama, öğrencilerin gereksinimleri olan bireysel yaratıcılık ve problem çözme yeteneği üzerine bir yatırım olabilir. Aynı zamanda bu öğrenme içeriği öğrencilerin yapıcı işbirlikli öğrenme ortamında çalışmasına izin verir. Bu da fikirlerin paylaşımını sağlar. Öğrenciler düşüncelerini videolarla, yazılarla, fiziksel yapılarıyla ve bilgisayar programlarıyla açıklayabilmelerine rağmen, özellikle proje tabanlı öğrenme girişimlerinde ve üretim ortamlarında video kullanımı öğrenciler için önemli esasları ortaya koyar. Video öğrencilerin ilerleme girişimlerine yardım eden geri besleme mekanizması sağlar.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracının geliştirilmesi, uygulanması ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada eşitlenmemiş kontrol gruplu ön-test son-test modeli kullanılmıştır. Deney değişkeni olarak proje tabanlı öğrenme yaklaşımına dayalı olarak işlenen bir ünitenin, öğrenci başarısı üzerinde etkisi ölçülmeye çalışılmıştır.

Eşitlenmemiş kontrol gruplu ön-test son-test model, aslında, ön-test son-test kontrol gruplu modele benzer. Aralarındaki tek ve önemli ayrılık; burada, grupların gelişigüzel oluşmasıdır. Modelin simgesel görünümü:

G ₁	O _{1.1}	X	O _{1.2}
G ₂	O _{1.2}		O _{2.2}

Modelde, yansız atama yoluyla eşitlenmeleri için özel bir çaba harcanmıyor. Ancak, katılanların benzer nitelikte olmalarına olabildiğince özen gösterilir. Ayrıca, bunlardan hangisinin deney, hangisinin kontrol grubu olacağı da yansız bir seçimle kararlaştırılır (Karasar, 1998, 102).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu; Malatya ili Fatih İlköğretim Okulu 4. sınıflarından seçilen, 40 kişiden oluşan bir şube deney ve 40 kişiden oluşan diğer bir şube kontrol grubu olmak üzere toplam 80 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada proje tabanlı öğrenme yaklaşımına dayalı olarak işlenen bir ünitenin, öğrenci başarısına etkisini belirlemek için 80 öğrenciye uygulanmak üzere, İlköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “İnsanlar ve Yönetim“ ünitesinin içeriğine göre hazırlanan belirtke tablosundaki kazanımlar ve Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan, işlenecek üniteye ait kazanımların ilgili olduğu alanlar göz önünde bulundurularak, sınıf öğretmenliği alan uzmanları, öğretmen görüşlerine başvurarak 25 sorudan oluşan bir başarı testi hazırlanmıştır. Araştırmanın uygulanması için gerekli olan izin Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınmıştır (bkz: EK 1).

Başarı testini ön denemesi, İnsanlar ve Yönetim ünitesinin henüz 4. sınıflarda işlenmemiş olması gerekçesi ile Malatya ili Fatih İlköğretim Okulu’nun 153 kişilik 5.sınıf öğrencilerine uygulanmış, testte yer alan soruların madde ayırıcılık ve güçlük indeksleri belirlenmiştir. Yapılan hesaplamalara göre ayırt edicilik indeksleri negatif olan 3 madde ve ayırt edicilik indeksleri 0.073 ile 0.097 arasında olan 2 madde testten çıkarılmış, 0.243 ile 0.295 arasında değişim gösteren 2 madde üzerinde gerekli düzenlemeler yapılarak teste katılmıştır. Böylece toplam 20 maddelik başarı testine son şekli verilmiştir (bkz: Ek 2).

Ön deneme uygulaması sonucunda yapılan madde analizi ile son şekli verilen 20 soruluk başarı testinin güvenilirlik kat sayısının hesaplanmasında “testi yarılama yöntemi” kullanılmıştır. Buna göre; testin her iki yarısı arasındaki korelasyon 0.70 bulunmuş, elde edilen bu değer Spearman-Brown formülünde yerine yazılarak testin tamamına yönelik güvenilirlik katsayısı 0.82 olarak hesaplanmıştır. Bulunan $r = 0.82$ katsayısı testin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Testin güvenilirliği, güvenilirlik hesaplama yöntemlerinden “testi yarılama yöntemi” kullanılarak belirlenmiştir. Bu yöntemde test, maddelerinin yarısı birine, diğer yarısı ötekine düşecek şekilde iki ayrı teste ayrılır. Testin iki eşit yarıya bölünmesinde çeşitli yollar kullanılabilir. Örneğin, 1., 3., 5., gibi tek sayılı sıralarda yer alan maddelere verilen cevaplar birinci, 2., 4., 6., gibi çift sayılı sıralarda yer alan maddelere verilen cevaplar ikinci yarı olarak düşünülebilir. (Bu araştırmada da test, tek ve çift sayılı

sıralarda yer alan maddelere verilen cevaplar olmak üzere ikiye ayrılmıştır.) İki yarı iki ayrı testmiş gibi kabul edilip aralarındaki korelasyon hesaplanır ve elde edilen değer, test yarı yarıya kısalmış olduğundan yarılarından birinin güvenilirlik katsayısını verir (Demirel, 2004, 196). Testin bütününe güvenirliliği, iki yarı arasındaki korelasyonun Spearman-Brown formülünde yerine yazılmasıyla elde edilir.

“İnsanlar ve Yönetim” ünitesine ait kazanımlar:

1. Yaşadığı yerin yerel yönetim birimlerini tanır.
2. Kamu hizmetlerinin yürütülmeinde yerel yönetimlerin rolünü açıklar.
3. Kamuoyunun yerel yönetimlere etkisine örnekler verir. (Yetkin ve Daşcan, 2006, 621).

Kazanımlar incelendiğinde Bilişsel Alan’ın bilgi ve kavrama basamaklarına yönelik oldukları görülmektedir. Araştırmanın veri toplama aracı olan başarı testi (bkz:EK 2) de bilgi ve kavrama basamaklarına yöneliktir. Sorular bilgi ve kavrama basamaklarına göre gruplandırılırsa:

Tablo:3.1.

Başarı Testinde Yer Alan Soruların Bilişsel Alanın Bilgi ve Kavrama Basamaklarına Dağılımı

Bilişsel Alan Basamakları	Sorular
1. Bilgi Basamağı	2-5-7-8-9 -10 -11-12-13 – 15 -17-18
2. Kavrama Basamağı	1 – 3 – 4 - 6 – 14 – 16 – 19 - 20

Araştırmanın Uygulanması

Bu araştırma, 2007-2008 öğretim yılı Bahar döneminde Nisan-Mayıs ayları içerisinde yürütülmüştür. Malatya ili Fatih İlköğretim Okulu 4. sınıf şubelerinden seçilen bir sınıf deney, diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarına, araştırmanın verilerini toplamak için hazırlanan başarı testi, öğrencilerin

“İnsanlar ve Yönetim” ünitesiyle ilgili ön bilgilerini belirlemek amacıyla ön- test olarak uygulanmıştır. 5 hafta süreyle Sosyal Bilgiler dersi kapsamında “İnsanlar ve Yönetim” adlı 7. ünite, deney grubuna proje tabanlı öğrenme yaklaşımına dayalı olarak, kontrol grubuna ise geleneksel öğretim yöntemlerine (düzanlatım, soru cevap, gösteri) dayalı olarak araştırmacı tarafından işlenmiştir.

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımına dayalı olarak dersler, öğrenciler tarafından yapılan etkinliklerle öğrenci merkezli olarak işlenmiştir (bkz: EK 3).

Geleneksel öğretim yöntemlerine dayalı olarak dersler, öğretmen merkezli olarak işlenmiş, araştırmacı derslere girmeden önce, derse nasıl başlayacağını, konuları nasıl anlatacağını, hangi soruları nerede soracağını, ne tür örnekler vereceğini, derisi nerede bitirip nasıl özetleyeceğini öncelen planlamıştır. Ünite içerisinde yer alan konuları bir plan dahilinde anlatmış, bir sonraki derste neler anlatacağı hakkında öğrencileri haberdar ederek derse hazırlıklı gelmelerini istemiştir. Öğrencilere anlamakta güçlük çektikleri yerler olup olmadığı sorulmuş, varsa giderilmeye çalışılmıştır.

Ünite başında öğrencilerin ön bilgilerini yoklamak amacıyla yapılan test, 5 haftalık uygulama sonucunda son-test olarak tekrar uygulanmıştır. Elde edilen sonuçların istatistiksel analizi SPSS 11.5 paket programı ile yapılmıştır. Verilerin analizinde bağımsız ve bağımlı gruplar için “t” testi kullanılmıştır. Deney ve kontrol grupları arasında deney değişken açısından fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için “t” testi, grupların kendi içerisinde araştırmanın başlangıcı ve bitimi arasında fark olup olmadığını belirlemek için ise bağımlı gruplar “t” testi kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarına uygulanmış olan ön-test ve son-test sonuçlarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, serbestlik düzeyleri, t ve p değerleri belirlenmiş, tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular, sırasıyla alt problemlere göre sunulmuş ve analiz sonuçlarına göre yorumlanmıştır.

4.1 Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-test Sonuçlarının Karşılaştırılması

“Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrenciler ile geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem öncesi Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir fark yoktur,” denencesini sınamak amacıyla deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere giriş davranışlarını ölçmek amacıyla ön-test niteliğinde başarı testi uygulanmıştır. Deneklerin bu testten aldıkları puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arasındaki fark bağımsız gruplar t testi ile sınanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının ön-test niteliğindeki başarı testinden aldıkları puanlar Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo:4.1.

Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

GRUPLAR	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
DENEY	40	50.6	12.9	78	.331	.742
KONTROL	40	49.6	14.1			

$p > 0.05$

Tablo 1 incelendiğinde 40’ar kişiden oluşan deney ve kontrol gruplarının ön-test aritmetik ortalamalarının birbirlerine çok yakın oldukları görülmektedir. Aritmetik ortalamalar arasında deney grubu lehine 1.0 puanlık bir fark vardır. Bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını belirlemek için t testi uygulanmış, analiz

sonucunda; deney ve kontrol gruplarının ön test aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmüştür ($t=0.331$, $p>0.05$).

Tablo 4.1'den elde edilen bulgulara göre deney ve kontrol grubunun ders işlemeye başlamadan önce “İnsanlar ve Yönetim” ünitesi hakkında sahip oldukları bilgiler açısından denk oldukları söylenebilir. Böylece, proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrenciler ile geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem öncesi Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir farkın olmadığını öne süren birinci denence doğrulanmıştır.

4.2 Deney ve Kontrol Gruplarının Son-test Sonuçlarının Karşılaştırılması

“Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrenciler ile geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir fark vardır, ” denencesini sınamak amacıyla deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere çıkış davranışlarını ölçmek amacıyla son-test niteliğinde başarı testi uygulanmıştır. Deneklerin bu testten aldıkları puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arasındaki fark bağımsız gruplar t testi ile sınanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının son-test niteliğindeki başarı testinden aldıkları puanlar Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo:4.2.

Deney ve Kontrol Gruplarının Son- test Puanlarına İlişkin Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

GRUPLAR	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
DENEY	40	87.12	12.08	78	13.686	.000*
KONTROL	40	47.25	13.91			

* $p<0.05$

Tablo 4.2’de deney grubu öğrencilerinin son-test ortalamaları ($\bar{X}=87.12$) ile kontrol grubu öğrencilerinin son-test ortalamaları ($\bar{X}= 47.25$) arasında deney grubu lehine 39.87 puanlık bir fark mevcuttur. Söz konusu bu fark, yapılan istatistiksel analiz sonucunda anlamlı bulunmuştur ($t=13.686$, $p<0,05$)

Tablo 4.2’den elde edilen bulgulara göre Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarılarını artırmada proje tabanlı öğrenme yaklaşımının, geleneksel öğretim yaklaşımına nazaran daha etkili olduğu söylenebilir. Böylece, proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrenciler ile geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir farkın olduğunu öne süren ikinci denence doğrulanmıştır.

4.3 Deney Grubunun Ön-test ve Son-test Sonuçlarının Karşılaştırılması

“Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem öncesi ve deneysel işlem sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir fark vardır, ” denencesini sınamak amacıyla deney grubunu oluşturan öğrencilerin başarılarını belirlemek için yapılan ön-test ve son-test niteliğindeki başarı testi uygulanmıştır. Deneklerin bu testten aldıkları puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arasındaki fark bağımlı gruplar t testi ile sınanmıştır. Deney grubunun ön-test ve son-test niteliğindeki başarı testinden aldıkları puanlar Tablo 4.3’de gösterilmiştir.

Tablo: 4.3.
Deney Grubunun Ön-test ve Son-test Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar t Testi
Sonuçları

DENEY GRUBU	N	$\bar{X}$	SS	SD	t	p
ÖN TEST	40	50.62	12.91			
				39	-12.688	.000*
SON TEST	40	87.12	12.08			

*p<0.05

Tablo 4.3'te deney grubu öğrencilerinin ön-test ortalamaları ve son-test ortalamaları incelendiğinde ön-test ortalamaları ile son-test ortalamaları arasında son-test lehine 36.50 puanlık bir fark olduğu görülmektedir. Söz konusu bu fark, yapılan istatistiksel analiz sonucunda anlamlı bulunmuştur (t=12.688, p<0.05)

Tablo 4.3'den elde edilen bulgulara göre, proje tabanlı öğrenme yaklaşımına uygun olarak hazırlanan programlar öğrenci başarısını olumlu yönde farklılaştırmaktadır. Böylece, proje tabanlı öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem öncesi ve deneysel işlem sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir farkın olduğunu ileri süren üçüncü denence doğrulanmıştır. Etkisi araştırılan proje tabanlı öğrenme yaklaşımının öğrenci başarısına olumlu bir etki yaptığı söylenebilir.

4.4 Kontrol Grubunun Ön-test ve Son-test Sonuçlarının Karşılaştırılması

“Geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem öncesi ve deneysel işlem sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir fark yoktur,” denencesini sınamak amacıyla kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin başarılarını belirlemek için yapılan ön-test ve son-test niteliğindeki başarı testi uygulanmıştır. Deneklerin bu testten aldıkları puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arasındaki fark

bağımlı gruplar t testi ile sınanmıştır. Kontrol grubunun ön-test ve son-test niteliğindeki başarı testinden aldıkları puanlar Tablo 4.4'te gösterilmiştir.

Tablo:4.4.

Kontrol Grubunun Ön-test ve Son-test Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplar t Testi Sonuçları

KONTROL GRUBU	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
ÖN TEST	40	49.62	14.11	39	1.414	.165
SON TEST	40	47.62	13.91			

$p > 0.05$

Tablo 4.4'te kontrol grubu öğrencilerinin ön-test ortalamaları ve son-test ortalamaları incelendiğinde ön-test ortalamaları ile son-test ortalamaları arasında ön-test lehine 2.00 puanlık bir fark olduğu görülmektedir. Bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını belirlemek için t testi uygulanmış, analiz sonucunda kontrol grubunun ön-test ve son-test puanlarının aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. ($t=1.414$, $p > 0.05$)

Tablo 4.4'ten elde edilen bulgulara göre kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin çıkış davranışlarında, giriş davranışlarına kıyasla bir gerileme olduğu görülmektedir. Bu durum kontrol grubuna 5 haftalık süre zarfında uygulanan programın etkili olmadığını göstermektedir. Böylece, geleneksel öğrenme yaklaşımının uygulandığı sınıftaki öğrencilerin deneysel işlem öncesi ve deneysel işlem sonrası Sosyal Bilgiler dersine yönelik akademik başarıları arasında anlamlı bir farkın olmadığını öne süren dördüncü denence doğrulanmış olmaktadır.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç

Bu araştırma, ilköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımına dayalı bir programın öğrencilerin akademik başarılarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Sosyal bilgiler dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı uygulanarak ünite içeriğinin toplumsal yaşamla bağlantısının arttırılacağı, konuların günlük yaşamdaki boyutları göz önüne alınarak zenginleştirileceği, karşılaşılan problemlere gerçek çözümler üretilmeye çalışılacağı ve bu yönde yaratıcı fikirler öne sürüleceği, okul ile toplum arasındaki bağın kuvvetleneceği böylelikle başarının daha olumlu yönde gelişeceği düşüncesinden yola çıkılarak deneysel bir çalışma olarak hazırlanmıştır.

Bu araştırmada, öğrencilerin öz güvenlerinin artması, sorumluluklarının farkına varıp kendilerine ait görevleri başarıyla yerine getirmek için çabalamaları, yapıcı yaratıcı olmaları, eleştirel düşünme yeteneği kazanmaları, aktivitelere gönüllü olarak katılmaları, farklı kaynaklara ulaşma ve kullanma yeteneği kazanmaları, elde ettikleri bilgileri doğru analiz edip onları ham bilgi yığınları olmaktan kurtarabilmeleri, Sosyal Bilgiler dersinin hayatla bağlantısını arttırabilmek için en iyi öğretim yaklaşımının proje tabanlı öğrenme yaklaşımı olduğu düşüncesi savunulmuştur.

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin akademik başarılarına olumlu yönde katkı sağlayıp sağlamadığını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma deneysel olarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler istatistiksel olarak analiz edilmiş, sonuçlar tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 4.1'e bakıldığında deney ve kontrol grubunun ön-test sonuçlarının ortalamaları arasında deney grubu lehine 1.0 düzeyinde bir fark olmasına rağmen yapılan t değeri incelemelerine göre bu farkın manidar olmadığı görülmüştür. ($t = .331$, $p > 0.05$). Sonuç olarak deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin deneysel

işlem öncesi işlenecek olan ünite ile ilgili ön bilgiler açısından denk oldukları görülmektedir.

Tablo 4.2’de belirtildiği üzere deney ve kontrol grubunun son-test sonuçlarının ortalamaları arasında deney grubu lehine 39.87 düzeyinde manidar bir fark olduğu görülmüştür ($t = 13.686$, $p < 0.05$). Bu fark, deney değişkeni olan proje tabanlı öğrenme yaklaşımına dayalı olarak oluşturulan programın öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bu sonuca göre; Malatya ili Fatih İlköğretim Okulu 4. sınıflarında proje tabanlı öğrenme yaklaşımına dayalı olarak oluşturulan program, geleneksel yaklaşıma dayalı olarak oluşturulan programa göre öğrenci başarısını olumlu yönde farklılaştırmaktadır denebilir.

Tablo 4.3 incelendiğinde deney grubu ön-test ve son-test sonuçlarının ortalamaları arasında son-test lehine 36.50 düzeyinde manidar bir fark olduğu görülmüştür ($t=12.688$, $p<0.05$). Bu sonuca bakılarak proje tabanlı öğrenme yaklaşımına dayalı olarak oluşturulan programın öğrenci başarısını olumlu yönde farklılaştırdığı söylenebilir. Öğrencilerin “İnsanlar ve Yönetim” ünitesi ile ilgili bilgilerinde artış olmuştur. Bu artışın sağlanmasında proje tabanlı öğrenme yaklaşımı etkili olmuştur.

Tablo 4.4’e bakıldığında kontrol grubu ön-test ve son-test sonuçlarının ortalamaları arasında ön-test lehine 2.00 puanlık bir fark olduğu görülmektedir. Ancak yapılan t değeri incelemelerine göre bu farkın manidar olmadığı görülmektedir ($t=1.414$, $p>0.05$). Bu sonuca göre geleneksel öğretim yaklaşımına dayalı olarak oluşturulan programın öğrenci başarısına etkisi olmadığı görülmektedir. Hatta öğrencilerin ön bilgilerinde dahi bir kayıp yaratmıştır.

5.2 Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Yapılan araştırma sonucu göstermektedir ki proje tabanlı öğrenme yaklaşımı öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi “İnsanlar ve Yönetim” ünitesindeki akademik başarılarını, geleneksel yöntemle göre belirgin olarak artırmıştır. Hatta geleneksel

öğretim yöntemine dayalı olarak işlenen dersler neticesinde elde edilen veriler, öğrencilerin üniteye giriş davranışlarında dahi azalma olduğunu göstermiştir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarılarında gelişme sağlayan proje tabanlı öğrenme yaklaşımını uygulamalarına yer verilebilir.

2. Sosyal Bilgiler ders kitaplarında öğrencileri projeler geliştirmeye sevk eden problem durumlarına ve etkinliklere yer verilebilir.

3. Çalışma sırasında, proje tabanlı öğrenme yaklaşımına dayalı olarak oluşturulan programlarda zamanın önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı geniş zaman dilimlerini gerekli kılar. Türk Milli Eğitim sisteminde her dersin haftada kaç saat olduğu önceden belirlenmiştir. Öğretmenler bu belirlenmiş zaman dilimlerinin dışında hareket edemeyeceklerinden süreyi etkili kullanma adına günlük ders planlarında zaman akışını ayrıntılarıyla ayarlamaları gereklidir.

4. Sosyal Bilgiler dersi okul ve toplum arasındaki bağlantının en iyi sağlandığı derslerden biridir. Çocuklar günlük yaşantılarını bu derste okul ortamına taşıyabilmekte ve yaşadıkları olayları arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle paylaşarak aslında farkına varmadan problem durumları yaratmaktadırlar. Nitelikli bir öğretmen öğrencilerin ortaya çıkardıkları problem durumlarından yola çıkarak, yaratıcılıklarını geliştiren, aktif katılımlarını sağlayan, problem çözme, iletişim kurma, Türkçe'yi doğru kullanma gibi pek çok becerinin gelişmesini sağlayan proje çalışmalarına öğrencileri yönlendirir. Nitelikli öğretmenler ise üniversitelerin ilgili bölümlerinde yetiştirilmektedir. Bu nedenle üniversitelerin Sınıf Öğretmenliği programlarında, Sosyal Bilgiler dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının kullanımı hakkında geniş bilgiler verilebilir ve uygulamalar yaptırılabilir.

5. Bu çalışma sadece ilköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersine yönelik olarak yapılmıştır. Aynı araştırma ilköğretim okullarının farklı sınıflarında, farklı ünitelerde, farklı derslerde yapılabileceği gibi aynı çalışma daha fazla öğrenci grubu ile tekrarlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akçin, E. (2006). Aktif Öğretim Yöntemi Olarak Proje Tabanlı Öğretim: İlkeleri, Yararları ve Aşamaları. *Çağdaş Eğitim*. Yıl:31, Sayı: 328, (ss:40-45).
- Barak, M. ve Dori, Y.(2004). Enhancing Undergraduate Students' Chemistry Understanding Through Project-Based Learning in an IT Environment. *Science Education*. Sayı:1, Cilt:89, 117-139.<http://www3.interscience.wiley.com/journal/109799325/abstract?CRETRY=1&SRETRY=0> (Erişim Tarihi:12.05.2008, 10:35).
- Başbay, A. (2005). Basamaklı Öğretim Programı İle Desteklenmiş Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Öğrenme Sürecine Etkileri. *Ege Eğitim Dergisi*. Cilt:6, Sayı:1 (ss:95-116).
- Bender, M. T. (2005). John Dewey'in Eğitime Bakışı Üzerine Yeni Bir Yorum. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt: 6, Sayı:1, (ss: 13-19)
- BIE (Buck Institute for Education) (2007). *Project Based Learning*.
<http://www.bie.org/pbl/pblhandbook/intro.php#history>
(Erişim Tarihi: 22.05.2007, 07:46).
- Bilen, M. (2002). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. (6. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Binbaşoğlu, C. (2003). *Hayat Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Carbonaro, M. , Rex, M. ve Chambers, J.(2004). *Using Lego Robotics in a Project Based Learning Environment*. <http://imej.wfu.edu/articles/2004/1/02/index.asp>
(Erişim Tarihi: 19.04.2008, 08:40)

- Cengizhan, S. (2007). Proje Temelli ve Bilgisayar Destekli Öğretim Tasarımlarının; Bağımlı, Bağımsız ve İşbirlikli Öğrenme Stillerine Sahip Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Öğrenme Kalıcılığına Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Cilt:5, Sayı:3, (ss:377-403).
- Coşkun, M. (2004). Coğrafya Öğretiminde Proje Yaklaşımı. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt:5, Sayı:2, (ss: 99-107).
- Çıbık, A. (2006). *Proje tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Fen Bilgisi Dersinde Öğrencilerin Mantıksal Düşünme Becerilerine ve Tutumlarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Demirel, Ö., Başbay, A., Uyangör, N. ve Bıyıklı, C. (2001). *Proje tabanlı Öğrenme Modelinin Öğrenme Sürecine ve Öğrenci Tutumlarına Etkisi* .
<http://www.epo.hacettepe.edu.tr/eleman/Bolu.doc> (Erişim Tarihi: 22.05.2007, 07:59).
- Demirel, Ö. (2004). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Dewey, J. (1920). *The School And Society*. <http://www.questia.com/PM.qst?a=o&d=101427391> (Erişim Tarihi:10.01.2008, 11.07).
- Deveci, H. (2003). *Sosyal Bilgiler Dersinde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrencilerin Derse İlişkin Tutumlarına, Akademik Başarılarına ve Hatırlama Düzeylerine Etkisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Erdem, M. ve Akkoyunlu, B. (2002). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Beşinci Sınıf Öğrencileri İle Yürütülen Ekiple Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Bir Çalışma*. <http://ilkoğretim-online.org.tr/vol1say1/v01s01a.pdf> (Erişim Tarihi:16.05.2007, 15.04).

- Erdem, M. (2002). Proje tabanlı Öğrenme. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:22 (ss:272-279).
- Education Encyclopedia (1914). *John Dewey (1859–1952) - Experience and Reflective Thinking, Learning, School and Life, Democracy and Education*, <http://education.stateuniversity.com/pages/1914/Dewey-John-1859-1952.html> (Erişim Tarihi: 16.02.2008, 19.11).
- Grant, M. (2002). *Getting a Grip on Project-Based Learning: Theory, Cases and Recommendations*. <http://www.ncsu.edu/meridian/win2002/514/index.html> (Erişim tarihi: 17.05.2008, 10:18).
- Gültekin, M. (2005). İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrenme Ürünlerine Etkisi. *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Bilimleri*. Cilt:5, Sayı:2, (ss:76-85).
- Haliloğlu, Z. ve Asan, A. (2004). *Proje tabanlı Öğrenme Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Okullarında Yürütülen (Seçmeli) Bilgisayar Derslerindeki Etkililiği*. XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Cilt 2, (ss: 1201-1218) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hesapçioğlu, M. (1992). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (2. Baskı) İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Hodgins, C. P. (2008). *What Is Project Based Learning?* http://www.yesnet.yk.ca/schools/wes/what_is_pbl.html (Erişim Tarihi:15.12.2007, 12.09).
- Hummel, M. (2006). *Integrating Project-based Learning and Poetry Teaching*. <http://projects.coe.uga.edu/itm/archives/fall2006/mhummel.htm>. (Erişim tarihi: 17.05.2008, 08:47).
- ISTE (International Society for Technology in Education) (1997). *Foundations for The*

Road Ahead: Project-Based Learning and Information Technologies.
http://www.iste.org/Content/NavigationMenu/Research/Reports/The_Road_Ahead_Background_Papers_1997_/Project-Based_Learning.htm (Erişim Tarihi: 14.03.2008, 10.34).

Karasar, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Knoll, M. (1997). *The Project Method: Its Vocational Education Origin and International Development.* <http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JITE/v34n3/Knoll.html> (Erişim Tarihi:14.05.2007, 17.44).

Korkmaz, H. ve Kaptan, F. (2001). Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:20 (ss:193 -200).

Korkmaz, H. ve Kaptan, F. (2002a). Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının İlköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarı, Akademik Benlik Kavramı ve Çalışma Sürelerine Etkisi. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:22 (ss:91 -97).

Korkmaz, H. ve Kaptan, F. (2002b). Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Yararlı Düşünme, Problem Çözme ve Akademik Risk Alma Düzeylerine Etkisi. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:22 (ss:164 -170).

Kraft, N. (2005). *Criteria for Authentic Project-Based Learning,*
<http://www.rmcdenver.com/useguide/pbl.htm> (Erişim Tarihi:16.04.2008, 19.42).

Leinonen, T. ,Botero, A. ve Kaasik, K. (2007). *StudyProject / Project Learning.*
<http://www.LeMill—Study Project- Project Learning.htm>, (Erişim Tarihi:13.04.2008, 16.29).

McMurry, A. C. (1920). *A Basic For Purposeful Study.* <http://ia350629.us.archive>.

org/2/items/teachingbyprojec00mcmuiala/teachingbyprojec00mcmuiala.pdf
(Erişim Tarihi: 10.12.2007, 15:29).

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Eğitim Öğretim ve Program Dairesi Başkanlığı.(2005). *İlköğretim 1-5. Sınıf Programları tanıtım El Kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.

M.E.B. (2005). *Proje Tabanlı Öğrenme*. (http://www.meb.gov.tr/belirligunler/internet_haftası_2005/bt/proje_tabanlı_ogrenme.html) (Erişim Tarihi: 14.05.2007, 21.00-21.08).

M.E.B. (Tarihsiz a). *Senaryo Geliştirme Kılavuzu*. <http://izmir3.meb.gov.tr/projeler/projesiniflari/dkmlr/SenaryoGelitirmeKlavuzu.doc>
(Erişim Tarihi: 08.03.2008, 14.03).

M.E.B. (Tarihsiz b). *Proje Değerlendirme Ölçütleri*. http://suluova.meb.gov.tr/proje/proje_deger_olcutler.htm (Erişim Tarihi: 11.03.2008, 18.50).

M.E.B. (Tarihsiz c). *Proje Tabanlı Öğrenmeyi Gözden Geçirme*.
<http://izmir3.meb.gov.tr/projeler/projesiniflari/pto.html>, (Erişim Tarihi: 16.09.2008, 18.08).

Oğuzkan, F. (1974). *Eğitim terimleri Sözlüğü*. <http://tdkterim.gov.tr/?kelime=geleneksel+%F6%F0retim+program%FD&kategori=terim&hng=md>
(Erişim Tarihi: 12.05.2008, 08:24).

Önder, A. (2004). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama Kuramsal Temellerle Uygulama Teknikleri ve Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Öztürk, C. ve Dilek, D. (2004). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

PBL (Project Based Learning) (Tarihsiz). *What is Project-Based Learning?*

<http://pbl-online.org/> (Erişim Tarihi: 11.03.2008, 09:50).

Saracaloğlu, A. S., Akamca, G. Ö. ve Yeşildere, S. (2006). İlköğretimde Proje Tabanlı Öğrenmenin Yeri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. Cilt:4, Sayı:3, (ss:241-260).

Solomon, G. (2003). *PBL and School Reform*.

<http://www.techlearning.com/dbarea/archives/TL/2003/01/project.php>

(Erişim Tarihi: 20.05.2007, 22.00).

Sönmez, V. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sözer, E. (1998). Sosyal Bilgiler Öğretimi. C. Gürhan (Editör). *Sosyal Bilimler Kapsamında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi*. 10-15, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Stewart, H. (Tarihsiz). *The Effect of Project Based Instruction Using Technology on Academic Achievement*. <http://64.233.183.104/search?q=cache:y9PXYx3zhMcJ:pangea.tec.selu.edu/~hstewart/Portfolio/edf600/edfpaper2.rtf+pretest+posttest+in+project+based+learning&hl=tr&ct=clnk&cd=4&gl=tr> (Erişim tarihi: 16.05.2008, 19:35).

Thomas, J. (2000). *A Review of Research on Project Based Learning*.

<http://66.102.1.104/scholar?hl=tr&lr=&q=cache:Bkklse20FKoJ:www.montessori.in/downloads/PBL.pdf+project+based+learning> (Erişim Tarihi:

16.05.2008, 16:00).

Uzun, Ç. (2007). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Fen Ve Teknoloji Dersi, "Canlılar Dünyasını Gezelim Tanıyalım" Ünitesinde Proje Tabanlı Öğrenmenin Akademik Başarı Ve Kalıcılığa Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Ünver, G. (2006). *John Dewey'in Eğitim Felsefesi*. <http://education.ankara.edu.tr/~aksoy/eky/b0506/gunver.doc> (Erişim Tarihi: 21.04.2008, 19.02).

Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler*. Ankara: Alkım

Yayıncılık.

Yetkin, D. ve Daşcan, Ö. (2006). *İlköğretim Programı 1-5. Sınıflar*. Ankara: Anı
Yayıncılık.

Yıldız, N. N. (Tarihsiz). Özel Tevfik Fikret Okullarında Proje Tabanlı Öğrenme Modeli
Uygulamaları Örneği. <http://www.geocities.com/projetabanli/14.html>
(Erişim Tarihi: 20.05.2007, 15.40)

Yılmaz, O. (2006). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde “Proje Tabanlı
Öğrenme” nin Öğrenenlerin Akademik Başarıları, Yaratıcılıkları ve
Tutumlarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.

Yurtluk, M. (2005). Proje Tabanlı Öğrenme. Ö. Demirel (Editör). 67-80. *Eğitimde Yeni
Yönelimler*. (2. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.

EK 1:

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı :B.08.4.MEM.4.44.00.07.328/ **12520**
Konu : Uygulama Çalışması İzin Onayı

02 Nisan 2008

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 13/03/2008 tarih ve 865-1034 sayılı yazınız.

İlgi yazınızla Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı yüksek Lisans öğrencisi Şule FIRAT'ın "İlköğretim 4.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilimler Dersine Yönelik Akademik Başarıları üzerinde Proje Tabanlı Öğrenmenin Etkisi" konulu bilimsel çalışmalarında kullanmak üzere, Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Fatih İlköğretim Okulu öğrencilerine beş haftalık uygulama çalışması için gerekli izinin verildiğine dair onay yazısı ve eki yazımız ekindedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Mehmet BULUT
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

EKİ:
EK-Onay Yazısı ve eki (2 Sayfa)

EK 2

ADI:
SOYADI:

SINIFI:
NO:
ALDIĞI PUAN:

SORULAR

S-1) İl – ilçe - - köy

Yukarıda verilmeyen idari kuruluş birimi tahmin edildiğinde bu birim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) mezra
- B) yayla
- C) bucak
- D) vilayet

S-2) Aşağıdaki yöneticilerden hangisi seçimle iş başına gelir?

- A) Vali
- B) Belediye başkanı
- C) Belediye başkan yardımcısı
- D) Kaymakam

S-3) I) kaymakam
II) belediye başkanı
III) muhtar

Yukarıda hiyerarşik sıralaması karışık olan yerel yöneticiler doğru sıraya konduğunda ilk sırayı hangisi alır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) I-II

S-4) Aşağıdakilerden hangisinde “belediye başkanı” ve “belediye başkan yardımcısı” arasındaki ilişki doğru olarak verilmiştir?

- A) Her ikisi de seçimle iş başına gelir.
- B) Her ikisi de il yöneticisi olarak görev yapar
- C) Her ikisi de yerel yöneticilerdir.
- D) Her ikisi de muhtarlığa bağlıdır.

S-5) Belediye seçimleri kaç yılda bir yapılır?

- A) 5
- B) 4
- C) 3
- D) 2

S-6) Aşağıdakilerden hangisi belediye başkanı olmak için gerekli niteliklerden değildir?

- A) Erkek olmak
- B) İlköğretim mezunu olmak
- C) 65 yaşından küçük olmak
- D) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak

S-7) Aşağıdakilerden hangisi belediyeye bağlı müdürlüklerden biri değildir?

- A) Milli Eğitim Müdürlüğü
- B) Temizlik İşleri Müdürlüğü
- C) İmar Müdürlüğü
- D) Zabıta Müdürlüğü

S-8) Aşağıdakilerden hangisi Sağlık İşleri Müdürlüğü'nün görevleri arasında sayılamaz?

- A) Belediye halkına poliklinik hizmeti sunmak
- B) Üretilen ve tüketilen gıdaların denetimini yapmak
- C) Çevredeki hayvanların bakımını sağlamak
- D) Çevre sağlığı konusunda denetim yapmak

S-9) Belediye sınırları içindeki bir bölgede kurslar açmak hangi müdürlüğün görevidir?

- A) Milli eğitim müdürlüğü
- B) Halk eğitim müdürlüğü
- C) Özel eğitim müdürlüğü
- D) Eğitim kültür müdürlüğü

S-10) Aşağıdakilerden hangisi İmar Müdürlüğü'nün görevidir?

- A) Festivaller düzenlemek
- B) Belediyeden inşaat izni almak
- C) Edebiyat bültenleri düzenlemek
- D) Park ve bahçe temizliğini denetlemek

S-11) Belediye kurallarına uymayanlar hakkında kesilen cezaları toplamak hangi müdürlüğün görevleri arasındadır?

- A) Fen İşleri Müdürlüğü
- B) Sağlık İşleri Müdürlüğü
- C) Zabıta Müdürlüğü
- D) Özel idareler Müdürlüğü

S-12) Aşağıdakilerden hangisi sırasıyla mahalle ve ilçemizin yönetiminden sorumludur?

- A) Muhtar - kaymakam
- B) Vali - kaymakam
- C) Kaymakam - muhtar

D) Belediye başkanı – muhtar

S-13) Aşağıdakilerden hangisi belediyenin topladığı vergilerden değildir?

- A) Emlak vergisi
- B) Çevre temizlik vergisi
- C) Yol, köprü kullanım vergisi
- D) Reklam vergisi

S-14) Aşağıdakilerden hangisi belediyenin vergi toplama nedenlerinden biridir?

- A) Yerel seçimler için mali kaynak sağlamak
- B) Belediye başkanının maaşı için mali kaynak sağlamak
- C) Belediye hizmetleri için mali kaynak sağlamak
- D) Elektrik üretimi için mali kaynak sağlamak

S-15) Aşağıdakilerden hangisi muhtarın görevlerindedir?

- A) Vergi toplamak
- B) İmar planlaması yapmak
- C) İkametgah belgesi vermek
- D) Park ve eğlence yerleri açmak

S-16) Aşağıdaki durumların hangisinde muhtarla görüşmek doğru olmaz?

- A) Mahalle kütüphanesi kurmak amacıyla teklifte bulunmak
- B) Mahallenin su giderlerini toplamak için teklifte bulunmak
- C) Mahallenin sorunlarına çözüm getirmek için tekliflerde bulunmak
- D) Mahalledeki yoksul vatandaşlara yardım amacıyla teklifte bulunmak

S-17) Aşağıdakilerden hangisi yerel yönetimin hizmetlerindedir?

- A) Halka sağlık hizmeti sunmak
- B) Suçluları yargılamak
- C) Barajlar inşa etmek
- D) Elektrik üretmek

S-18) Aşağıdakilerden hangisi 18 yaşından büyük her bireyin sahip olduğu demokratik haklardandır?

- A) Yasa çıkarmak
- B) Yasa dışı örgüt kurmak
- C) Dernek denetlemek
- D) Oy vermek

S-19) Aşağıdakilerden hangisi vatandaşlara ait bir sorumluluk değildir?

- A) Belediye hizmetlerinden faydalanmak
- B) Belediye bütçesini hazırlamak

- C) Trafik kurallarına uymak
- D) Çevreyi temiz tutmak

S-20) Aşağıdakilerden hangisi belediye halkının göstermesi gereken davranışlardan biridir?

- A) Belediyelerce toplanan vergileri ödemek.
- B) Belediyeye ait otobüslere zarar vermek.
- C) Belediye adına etkinlikler düzenlemek.
- D) Belediye için çalışma programı hazırlamak.

EK 3

DENEY GRUBU DERS PLANLARI

PLAN I

Ders: Sosyal Bilgiler

Konu: Yerel Yönetim Birimleri

Seviye: İlköğretim

Süre:3 ders saati

Davet:

- Kimlerin yönetimi altındasın?

Ders Programı Kazanımları:

- İdari kuruluş birimlerini tanıır.
- Yerel yönetimin ne olduğunu bilir.
- Yerel yönetim birimlerini tanıır.
- Yaşadığı yerdeki yerel yönetim birimlerini açıklar.
- Farklı kaynaklardan bilgi edinme becerisi kazanır.

Görevler:

- Sınıflar homojen olarak 5 gruba ayrılacak.
- Her grup tarafından;
  - Yerel yönetimin ne olduğunu öğrenmek için araştırma yapılacak.
  - Yerel yönetim birimleri incelenecek.
  - Yaşadıkları yerde hangi yerel yöneticilerin bulunduğu araştırılacak.
- Yapılan araştırmalar raporlaştırılacak.
- Her grup tarafından hazırlanan çalışmalar sunulacak.

Etkileşim:

- Öğrencilerin kendi aralarındaki çalışmaları.
- Ders öğretmeni ile olan iletişim.

Uygulama Ortamları:

- Sınıf, kütüphane, bilgisayar laboratuvarı.

Araçlar:

- Gazete ve dergiler, internet adresleri, ansiklopediler.

Plan II

Ders: Sosyal Bilgiler

Konu: Yerel Yönetim Seçimleri

Seviye: İlköğretim

Süre:3 ders saati

Davet:

- Siz belediye başkan adayı olsaydınız, halkınıza hangi vaatlerde bulunurdunuz?
- Mahallemizin yeni muhtarını sizler belirleyeceksiniz.

Ders Programı Kazanımları:

- Yerel yöneticilerin göreve gelme süreçlerini bilir.
- Yerel yöneticilerde bulunması gereken nitelikleri açıklar.

Görevler:

- Belediye başkanı ve muhtar seçimleri için uygun niteliklerdeki adaylar belirlenecek.
- Adaylar, birlikte çalışmak istedikleri kişileri belirleyerek bir ekip oluşturacaklar.
- Adaylar seçmenlerinden oy talep etmek için ekipleriyle birlikte;
  - Türkçe derslerinde edindikleri bilgilerden yararlanarak slogan hazırlayacaklar.
  - Müzik dersinden faydalanarak kendilerine ait bir seçim müziği hazırlayacaklar.
  - Resim dersinde kazandıkları bilgilerden yararlanarak seçim kartlarına konacak birer amblem hazırlayacaklar.
  - Matematik dersinden yararlanarak seçim öncesi adayların oy potansiyellerini belirleyecekler.
- Aday olmayan öğrencilerden oylamayla bir temsilci seçilecek.
- Temsilcinin görevlendirdiği gruplar tarafından oy sandığı ve seçmen kartları hazırlanacak, seçimin yapılacağı ortam seçime uygun hale getirilecek, seçimde görev alanlar ve görevleri açıklanacak.
- Seçim gerçekleştirilecek.
- Matematik dersinden yararlanarak oyların sayımı görevliler tarafından yapılacak, kimin belediye başkanı, kimin muhtar olduğu açıklanacak.
- Her grup yaptığı çalışmalarını rapor haline getirip sunacak.

Etkileşim:

- Öğrencilerin kendi aralarındaki çalışmaları.
- Ders öğretmeni ile olan iletişim.
- Görevler doğrultusunda faydalanılacak diğer derslerin öğretmenleriyle olan iletişim.

Uygulama Ortamları:

- Sınıf, bilgisayar laboratuvarı.

Araçlar:

- Gazete ve dergiler, internet adresleri, ders araçları.

Plan III

Ders: Sosyal Bilgiler

Konu: Belediyeye Bağlı Birimler ve Görevleri

Seviye: İlköğretim

Süre:3 ders saati

Davet:

- Hakla hizmet amacımız, üzerimize düşeni yaparız.

Ders Programı Kazanımları:

- Belediyeye bağlı hizmet birimlerini tanır.
- Belediyeye bağlı hizmet birimlerinin görevleri bilir.
- Belediyenin gelir kaynaklarına örnekler verir.

Görevler:

- Homojen olarak belirlenmiş olan 5 grup belediyeye bağlı hizmet birimlerini araştırarak.
- Her birimin görevleri incelenecek.
- Belediyenin halka sunduğu hizmetler için gerekli olan gerili nerelerden elde ettiği araştırılacak.
- Her grup elde ettiği bilgileri rapor haline getirecek.
- Grup sözcüleri mevcut bilgilerini Türkçe dersinde elde ettikleri bilgilerden faydalanarak beşer dakikalık konuşmalar halinde sınıfa sunulacak.

Etkileşim:

- Öğrencilerin kendi aralarındaki çalışmaları.

- Ders öğretmeni ile olan iletişim.
- Görevler doğrultusunda faydalanılacak diğer derslerin öğretmenleriyle olan iletişim.

Uygulama Ortamları:

- Sınıf.

Araçlar:

- Gazete ve dergiler, internet adresleri, ders araçları, ansiklopediler.

Plan IV

Ders: Sosyal Bilgiler

Konu: Hizmet Birimlerinin Görev Örnekleri

Seviye: İlköğretim

Süre:6 ders saati

Davet:

- Hepimiz belediyemize hizmet edelim, halkımızı sevindirelim.

Ders Programı Kazanımları:

- Belediyeye bağlı hizmet biriminin görevlerini örneklerle gösterir.
- Belediye haklarına ait sorumlulukları örneklerle açıklar.

Görevler:

- Belediye başkanı ve muhtar dışındaki öğrencilerin homojen dağılımı sonucu sınıf 5 gruba ayrılacak.
- Gruplar, belediyeye bağlı birimlerden; Temizlik İşleri Müdürlüğü, Sağlık İşleri Müdürlüğü, İmar Müdürlüğü, Eğitim Kültür Müdürlüğü, Zabıta Müdürlüğü olarak kura ile belirlenecekler.
- Her grup kendi içerisinde bir yetkili müdür seçecek.
- Yetkili müdürler, grup üyelerini toplayıp bu yılki tasarıları hakkında toplantı yapacaklar.
- Belediye başkanı yetkili müdürlerle toplantı yapıp tasarıları hakkında bilgiler edinecek.
- Her hizmet müdürlüğü tasarılarını belediye başkanına sunacak.
  - Eğitim Kültür Müdürlüğü, Türkçe dersinde elde ettikleri bilgilerden yararlanarak okullar arası bilgi yarışması düzenleyecek.
  - Sağlık müdürlüğü, Türkçe dersinden faydalanarak, halka poliklinik hizmeti sunduğunu ifade eden bir tiyatro çalışması yapacak.

- İmar Müdürlüğü, matematik ve resim dersinden yararlanarak, “Fatih Kütüphanesi” yapmak amacıyla bir imar planı hazırlayacak.
  - Zabıta Müdürlüğü, Türkçe derslerinden yararlanarak, korsan cd satıcılarını yakalama hizmeti verdiklerini anlatan bir tiyatro çalışması yapacaklar.
  - Temizlik işleri Müdürlüğü, Türkçe ve resim dersinden yararlanarak, evsel atıklar ile kâğıt ve cam atıkların ayrı ayrı paketlenmesinin önemini anlatan bir afiş çalışması yapacaklar.
- Muhtar belediye başkanı ile görüşüp mahallenin sorunlarını anlatacak.

Etkileşim:

- Öğrencilerin kendi aralarındaki çalışmaları.
- Ders öğretmeni ile olan iletişim.
- Görevler doğrultusunda faydalanılacak diğer derslerin öğretmenleriyle olan iletişim.
- Müdürlükler hakkında yetkili kişilerle görüşme.

Uygulama Ortamları:

- Sınıf.

Araçlar:

- Piyas kitaplari, tiyatro cdleri, internet adresleri, örnek afişler.

BELİRTKE TABLOSU

BİLİŞSEL ALAN

BİLGİ BASAMAĞI									KAVRAMA BASAMAĞI										Toplam	%			
KONULAR	KAZANIMLAR	Yerel yönetim birimlerini tanır.	Yerel seçimlerin yapılma sürelerini bilir.	Belediyeye bağlı hizmet birimlerini tanır.	Sağlık İşleri Müdürlüğü'nün görevlerini bilir.	Eğitim Kültür Müdürlüğü'nün görevlerini bilir.	İmar müdürlüğü'nün görevlerini bilir.	Zabıta Müdürlüğü'nün görevlerini bilir.	Belediyenin başlıca gelir kaynaklarını bilir.	Muhtarın görevlerini bilir.	Yaşadığı yerdeki yerel yönetim birimlerini açıklar.	Yerel yöneticilerde bulunması gereken nitelikleri açıklar.	Belediyenin gelir kaynaklarına örnekler verir.	Muhtarla görüşülebilecek konulara örnekler verir.	İdari kuruluş birimlerini açıklar.	Verilen yerel yöneticileri hiyerarşik olarak sıralar.	Yerel yöneticilerin göreve gelme süreçlerini açıklar.	Belediyenin vergi toplama nedenlerini açıklar.	Bireylerin sahip oldukları demokratik hakları açıklar.	Belediye halkının belediyeye karşı olan sorumluluklarını açıklar.			
		Yerel Yönetim Birimleri		x x								x	x				x	x					
Yerel Yönetim Seçimleri			x									x					x					3	15
Belediyeye Bağlı Birimler ve Görevleri				x	x	x	x	x	x			x						x				8	40
Hizmet Birimlerinin Görev Örnekleri													x							x	x	3	15
TOPLAM																						20	100